

Lazar Francišković

HODOČASNIK II

DJELA

Zov reči (zajednička zbirka pesama L. Franciškovića, V. Đurića, I. Mandusova), Osvit, Subotica, 1977.

Utva bez krila (pesme), Osvit, Subotica 1980.

Salaši Fotomontaža: A. Juriga; poezija i tekst: L. Francišković, izdavač: B. Krstić, Subotica 1997.

Biblioteka, gradska kuća i fontana (poeme), izdavač: B. Krstić, Subotica, 1998.

Stara crkva, (spjev) izdavač: Franjevački samostan, Subotica, 2000.

Hodočasnik, izdavač: Gradska biblioteka Subotica, Subotica, 2004.

Skaska o vatri, izdavač: Studio Bravo, Subotica, 2004.

Lazar Francišković

HODOČASNIK II

STUDIO BRAVO

Lazar Francišковиć

HODOČASNIK II

Subotica
2006

zkvh.org.rs

NEODJE

izabine i podu nebeske gajerbe, a
Čoveči nroa gdje da zasloni glava
M. 11. 30

Uspomeni moje mame Marije i teta Kriste

NEGDJE ...

„Lisice imaju
jazbine i ptice nebeske gnijezda, a Sin
Čovječji nema gdje da nasloni glavu.“
Mt 8, 20

Ovdje ni orlovi ne umiju dolutat. Horizont misli, ćutnji, oblaka, vjetrova, tišina... bolje oluja, oluja i iskušenja, koji u prognaniku il' pustinjaku grade, ruše i grade bajke u stvarnosti i stvarnost u bajkama, osobit u osobnost nesavrš-vrlina.

Oluj svjetlih i uskovitlanih nojevih barki-oblaka koji sijevaju, grme, valjaju, vriju i prte nebom s oštrim i ledenim pahuljama snijega. Ko ose u plavom kovitlu smetova oko kâm kružne kule sa metalnom kupolom na planinskoj zaravni. Okovana mrzlim sniježnim pokrivačem oko kojeg se za tren i u buri vjetrova uvlači noćni mir mlinskog žrvnja smrvljen u brdski akvarel iskri snijega. Niže huk vijara u zabiti stoljetne šume i gorja, nigdje nikoga, možda priče i trubnja il' lom svjetla s utokom vremena proroka... Na prvom katu sferne forme u golemoj četvorokut prostoriji sa drevnim izrezbarenim orahovim namještajem prekrivenim, kao i pod teškim debelim mliječnim sagom, prekrivačima i krznima - mir. Police o stijenama-zidovima sa knjigama, časopisima i rukopisima u kožnom povezu, mape, audio i video trake, slajdovi, filmovi, CD, DVD... Sem ležaja, fotelja, kamina, prozora izvana zatvorenog željeznim žaluzinama, veliki od čipova na zidu svjetlucavi ekran. Za velikim u sredini okruglim stolom sa astro i inim mapama kao i crtežima, knjigama, rukopisima... u

fotelji čovjek. U bijeloj rabljenoj košulji dugih rukava, crnim pantalonama, vunenim, bez obuće na nogama, u debelim čarapama, a na licu, okruženom preko ramena mrkom dugom kosom, ceste, brige, plam sunca, vjetrovi... i preko lijeve sljepoočnice sijedi pramen. Ispred njega monitor sa tastaturom a po strani skener i štampač, umreženi kao i gore iznad njega u prostoriji teleskop za ovaj reklo bi se lokalni grad i vani u svijet. Šestokraki na drvenom stropu, od divokozinih rogova, ugašeni luster. Na stolu svjetiljka i svjetlo vatre iz kamina borovih mirisnih cjepanica. Vani gromovi, oluje i munje i dalje odjekuju i traju, čini se tisuć i tisuć glasova i doba čovječanstva... kao i oblaci i snijeg koji vije i vije, snove i jave. Badnje je večer... i desnicom na stolu dotiče staru krunicu-očenaše s drvenim zrcima... gubi se u mislima... – I poluglasno:

– ...znala što valja u životu činiti, a ja... – U desnici zlatno Roting nalivpero u kojem je crna tinta, ispred ivoar hartija i negdje...

JEDNOM

Ćutio samoću i sjene još i danas neisanjana rata. Pustopaš-obilj roda njiva i vinograda. Danju ogrijani lutnjom mioljskog lita, pčela, leptira, ptica selica i misli. Pokatkad i sumor-umorom oblaka kiša. U potaju skitao njemu znanim cestama i kutima u krajoliku. Za tren navratio u zidine samostanske crkve sv. Mihovila (heb. *Miḳa'el* – „tko je kao Bog?“, lat. *Michael* vojskovođa nebeske vojske). Veliki broj crkava njemu posvećenih nalazi se na brežuljcima, nekad mjestima paganskih kultova. Supstitut pretkršćanskih božanstava. Legende tvrde o ukazivanju na Monte Gorganu, Castel Saint' Angelo i Mont Saint-Michel. Za grad neuobičajeno: patron trgovačkog ceha, gradu koji je po veličini i broju stanovnika bio treći u carevini. Od postanka stanovnici su mu plemenitaši a danas ih je više kao i jada. Susrećuć Pavline (lat. *Paulini* u početku pustinjački red osnivač sv. Pavao pustinjač u IV. vijeku iz Tebade, Egipat i kronici) u samostanskim tišinama otkrivao i šutio ljudske istine. Jer zarad nekih želja uništiti red trud i povijest varoši. Ona jednom može i ne mora da bukne za pravdom. U mût-društvu kraja poneko je ulazio i ulazi bludom, krvi, lihvom, nasljeđem, prostitucijom... prema bratu i na račun brata čovjeka, a kad padnu krinke... Jedan od redovnika, dite sa bilog salaša, učio je škole na obali rijeke Tibra sa kolegama iz cijelog svijeta, govorio da mu je učitelj. Drugi u maglama rijeke Temze. Prvi zna skromno počastiti i dijeliti od darova što je dobijao. Često ga je viđao kako na pendžeru u kvadru zdanja hrani golubove sa okolnih tavana i

u dva crkvena tornja. Srid vjetrometine stvar-nestvar naroda, puteva, tekućica, ritova, pustara... mitova. Pri odlasku te večeri nije ga htio uznemiravati, znao je da ga prate njegove molitve. Dok je bezglavo vrijeme srljalo u zbilju... a tek danas? Zatravljenost u sve pa i u (ne)demokraciju i toleran-netoleranciju nameće, a ne sluša. Udžerice, višespratnice, kuće, salaš i pudarske kolibe plele pripovijesti. Okasneli prolaznici, motori-automobili, mladim utajanim sokacima zasuti lišćem i ružom oluja sanjali svoje snove. Možda i zbrku utijanih zvukova. Grijeh u teškoj nevinosti grcao. U predgrađu mobom gulio kukuruz. Djeca drijemala na posteljama slušajući starije kako će ljudi uskoro poletjet na Mjesec. Počinjala i dosadna škola, od silne želje namećali im nerazum, mislili, naukovanja. Kako biti pametan? Uz vatru kazana, noći bivale duže i tajanstvenije ako je bilo vjetra i mjesečine. Jutra mutnija i sunce užarenije. Te je noći, ma kako on ne priznavao, u varoši susreo sjetu u očima jedne djevojke koja mu nije priznavala tajanstvo siromaštva sa torbom o ramenu. A iznenadni vijar i lišće u aeru ko varnice za njim sve tiše i tiše šaputali. Na izmaku i dalje od grada bliže ponoći, svjetiljke na banderama, i iz prozora kao da se čulo: ... pivaj Jelo veselo, pisma mog života... za prvi put ih čuo iz romana... možda se i varao i da je bio nečiji fini trepet žica tamburice. Duši i srcu siromaha sve više i više mile pustoši... il' nekog nezaspalog ženskog sanjara? Odjednom nanovo rođena košava, krovovima, putevima, raslinjem... one rano nadošle jeseni u kojoj je i balada nastajala... Jedna zvijezda iz burom razbijenih oblaka na nebu kroz suze i smijeh do nepristale oluje novog dana.

U OAZI

Duge i teške sjene plamena iz kugle koja se penje po modrom nebu, grmi i isijava žegu po beskrajnom miljeu pijeska. Tu i tamo otočić zelenila. Ceste, odlaze, dolaze i nestaju... Zvijezda, koja nas hrani i kažu u posljednje vrijeme mijenja okoliš i planetu, srednje je udaljenosti od nas 149.600.000 km. Sa nje nam svjetlost stiže za 8 minuta i 19 sekundi. Prječnik joj je oko 1.390.000 kilometara, 330.000 puta veće mase od Zemljine i ukupnog sustava od 99,87%. Plinovita je i 1,4 veće gustine tvari nego voda na planeti nam. Stupnja toplote na površini blizu 5.780 Kelvina, a u središtu joj od 15 do 20 milijuna. U fotosferi-atmosferi nailazi se na vodik, helij, kisik, ugljik, natrij, magnezij, željezo... Emituje energiju u vidu elektromagnetnih i radio-valova, infracrvenih, vidljivih i ultraljubičastih te rentgenskih i gama zraka. Razlog negubljenja energije Sunca i ostalih zvijezda je termonuklearne prirode. U fotosferi se vide granule – sitne mrljice prosječne veličine oko 1.500 km koje se rađaju i nestaju u nekoliko minuta. Iznad nje je (hromosfera, grč. *chrōma* – boja), i čine je tri glavna sloja srednje temperature oko 15.000 stupnjeva K, mali ključali mlazevi plina. Zatim korona preko 1.000.000 K čini veći dio sunčevog vjetra. Pjege se javljaju periodično i u grupama u fotosferi između 5. i 45. sjeverne i južne heliografske širine. Spisi iz pradavnih vremena govore kako su ih ljudi vidjeli na suncu pri njegovom zalazu i izlazu, kao i kroz maglu i oblake. Pjegama je temperatura niža od njihove okoline, oko 4.160 K. Ciklus im se kreće oko 11 zemljanih godina,

jedan minimum i jedan maksimum, može drugačije. Povezane su jakom pojavom magnetnih polja. Buktinje (lat. *facule*) nepravilne površi, sjajne, bijele i temperature veće od okoline, povezane su pjegama. U hromosferi se povremeno javljaju bljeskovi u trajanju većem od deset minuta i protuberance dužine do 1,5 milijuna kilometara. Sunce utječe na radio veze, zemljino magnetno polje, polarnu svjetlost, život i klimu...

U jednom od zatona života ruševine od nepečene cigle. Na sokacima ni žive duše sem pijeska, trave i cvijeća u napuštenim vrtovima lahora koji će, gledajuć u nebo, prijeći uskoro u orkansku pješčanu oluju. Na rubu nekad sela u sjeni (grč. *palamē* – dlan, ruka), snaga-palme. Drvo s lepezastim ili perastim listovima. Vrelo – izvorište duha, moći, milosti, materinstva, sreće i usta žive ili djevičanske vode. I čovjek na brežuljku s dugom kosom, u bijeloj košulji, farmericama i dubokim kožnim patikama, obilježen suncem, vjetrovima, cestama... životom, sjedi. Pred njim se na ognju mlada jagnjetina i tijesto peku.

– Kao dijete i docnije ništa slično ovoj pustoši doživio nije (pustinja nenastanjena i opustošena zemlja označuju svijet udaljen od Boga i mjesto Izraelove kazne i Isusove kušnje Božjom pomoći On je pobijedio Sotonu). Pustinjaci se usamljuju u početnu nerazlučenost i površinski neplodan prostor (grč. *eremos-pustinju*) da uz Božju pomoć svladaju narav i prirodu svijeta. Pustinja otkriva nadmoć milosti: u duhovnom bez nje ništa ne postoji i sve se mjeri po njoj, i samo po njoj. – Prisjeća se dalje:

– Kuća, grad, majka, hram... boravište su Boga, smješteni u okomici Nebeske palače i u središtu svijeta. Kršćani i muslimani imaju kupolu, hijerarhiziranu strukturu triju svijetova. Dom-svijet, sažetak makro

i slika mikrokozmosa: Svijet-čovjek. Tijelo je hram Duha Svetog i hram Božanske Osobe. Plan hrama čini ispruženo Tijelo Kristovo u vidu Križa a u njem oltar Njegovo srce. Mjesto silaska i djelatnosti, put kojim se čovjek može uzdići do božanstva. Odatle i važnost orijentiranosti.

I jednom u trenu eona čovjek je ravnice na gredi-brijegu (za susreta neba i zemlje i cilja ljudskog uspeća) od prvotne materije kaosa gliba (majke plodnosti) i vode (izvora života, očišćenja i obnavljanja) izgradio sebi dom. Obično uz tekućicu-rječicu (oličenje svemirske rijeke od koje sve dolazi i kojoj se sve vraća) ili jezerce (Zemljino oko, utok previše proliivenih suza i tvorevina uzbuđene mašte) služeć po Bibliji prvotnom materijom zemljom (od koje je načinjeno i prvotno ljudsko biće) koja je prihvatila dinamično načelo promjene i preobrazbe. Kuću-svijet, spolja zatvaraju zidine štiteći je od štetnih utjecaja, prihvatajuć utjecaj neba. Krov joj označava duh i glavu, kontrolu svjesnog a niži dijelovi nesvjesnog nagona. Pokrivač od trske (lat. *Gramineae* krhkost i savitljivost). Kuhinja, a u njoj duhovne naobrazbe i unutrašnji razvoj. Prozor otvaranje zraku, svjetlosti i primanju. Zemaljska prijemljivost onom što dolazi s neba. Sigurnost putnicima. Vrata pak mjesto prijelaza između dvaju svijetova, znanog i neznanog, svjetla i tmine, bogatstva i bijede. Otvaraju misteriju i dinamično psihološko značenje, poziv na putovanje... Salaš usmjeren jugu (istini a ne istočju) i gotovo cijelog dana suncu. Odžak – odžaklija, zidana, čovjek od ugledne kuće, ognjište i ložište. Biološki i zaštitnički znak vatre koji preporođuje i očišćuje kao i nova vatra u uskrsnoj noći, jutru. Kroz dimnjak prolazi dah koji oživljava ognjište-vatru i održava život u obitelji, skupini, sijelima, običajima, pričama i vjeru u društvu. Os svijeta

i mjesto stalnog boravišta. Sunčani sat čija se sjena gubi u podne na dan solsticija predočuje Sjevernjaču, pripojenje neba i zemlje. Plamen u obliku stuba koji buktu kroz grm znak je svete svjetlosti sa zemlje u nebo, kroz drvo (križ) koji nam je dān da kontempliramo. Dim je spona između neba i zemlje, od žrtve il' tamjana. Ovisno o značenju i mirisu nepokvarljivih u njem smola i drveta iz kojeg je dobijen. Tamjan ponekad označava i simbol Krista, koji uzdiže molitvu k nebu. Amblem svećeničke službe. Or (lat. *Juglanoacae*), usrid dvorišta visine i do 25 m. Čini makrokozmos i kozmičko jaje. Bunar u avliji (tur. *avlu* od grč. *aule* dvorište). Simbol žive vode i pouke. Susret Isusa i Samarićanke. Sinteza triju kosmičkih poredaka: neba, zemlje i podzemlja. Triju elemenata: vode, zemlje i zraka. Vitalni komunikacijski put. Mikrokozam i kozmička sinteza, bunar, koji tako funkcionise s boravištem mrtvih. Podzemni iz njeg odjek i nestalni odbljesci vode više mu povećavaju nego razjašnjavaju tajnu. Golemi astronomski teleskop uperen iz utrobe zemlje ka nebeskom polu. Ljestve spasa koje povezuju tri razine svijeta. Znak obilja i izdana života. Izvor svjetlosti i duhovno središte. Ograđeni vrt i simbol bezgriješnog začeca djevice Marije i djevičanskog joj materinstva. Salaš ako je građen iz ljubavi, sam po sebi Svet-Dom i ne bi smio propast ako u njem žive ljudi:

On siroma, a ona bogata, ili ona sirota, a on bogat...
Izgubili u vremenu.

– Ljudi podložni nehatu i zaboravu. A istini? – Oluja skrenula prema jugu.

Sunce prži i bliže je podnevu...

– Veliki Putniče... – Glas ko tisuć vodenih cvjetova u laticama života. – Okreće i smiješi zadjevojčenoj djevojčici u dugoj skoro bijeloj haljini crne raspletene

kose. Oko vrata zlatna ogrlica sa biserjem, na rukama prstenje i grivne koje se nalaze i na člancima na bosim nogama u kožnim sandalama od remenja.

– Veliki putnik. – Pita se zamišljeno. Neke davne il' skorašnje slike:

– Traženje istine, mira, duhovnosti... Potraga za obećanom zemljom? Jitarev zdenac kod kojeg se zaustavio Mojsije. Ili predaja o Gralu, duboka želja za unutrašnjom promjenom, više novim iskustvom. Posuda s pićem besmrtnosti koja prima od Boga prvo sa niz iskušenja koja prethode inicijaciji – i vraća u javu:

– Kiše, magle, vjetrovi, priče i novi rat, sve više skrivaju bile salaše i nepovrat lijepih dana. – U sebi dok mu pogled lagano upravlja gornjaku.

– Boli prijatelju, zrelost je u osobnosti a ne u godinama i tko li te iz daljine mami? – Oči i glas djevojke nanovo ga vraćaju u stvarnost. Osjeća kako djevojka iz pristojnosti neće da mu kaže u lice tajnu. Razumiju drevnim se jezikom, gotovo iščezlim ali ne ćutilima, bez riječi, osobe čije živote prožimaju skitnje, lahor i orkani. Ona pripadnik nomadskog a on... naroda kojem noću dolazi veliko zvjezdano, mirno olujno nebo, priče uz tâj balade... Djevojka prije nego što kreće svom domu, nedaleko na ivici oaze logoru blago:

– Uvijek si nam dobro došao, napose meni...
– Dijete pustinje ko cvijet, nevino se smiješi i udaljuje. On zamišljeno uz blagonaklon i predaje mislima... kao i lahoru koji oko njeg pjeva pjesmu daleke ili dalekih zemalja...

U SAMOSTANU

Noć ko zrnevlje maka u oćutalim čaurama, žeđu za svjetlom, mrvu. Mjesec krupniji i zvijezde se na blijedoj plaveti neba gube. Krijuć svoje i tuđe tajne. Dremljive ure na varoškom tornju bliže se otkucaju jutra. U samostanskoj avliji zri lo povrće, voće, logoš s groždem i kazan u kojem se peče rakija. U kutu staklenik naslonio o zid sa boltama. Ušućen poklič handžara (tur. *handžer* – orijentalni bojni nož), jatagana, velik malo zakrivljeni i sa unutrašnje strane oštra sječiva, kubura – mala puška, pištolj, bijeda, nevolja... izgubili u bespuću kraja. Al' ne znači da se neće vratiti, u ime čije istine? Sova (ćuk, simbol racionalne spoznaje i percepcije putem odraza nasuprot intuitivnoj – izravnoj percepciji sunčeve svjetlosti) puna mudrosti i iskustava, u jednom od dva zvonika. Hodnikom po kararskom (iz *Carrare*, Italija) mramoru koraci iz kapele naspram Velikog oltara u crkvi, Pavlin vraća se sa bdijuć-molitve u ćeliju, prespavat do prvih zraka jutra. Kraj vrata rešetke na knjižnici, teške iz prošlosti svjetovne, neobuhvat duha svijeta. U svescima na policama znanje, bolje sumnje, i negdje labirint (grč. *labyrinthos* – zakućast). U što manjem prostoru što zamršeniji splet cesta do središta. Ugravirani na podu crkava bile signature inicijacijskih bratovština graditelja, zamjena za hodočašće vjernika u Svetu zemlju, obično prelaženi radi pokore na koljenima. Pobjeda duha nad materijom, razuma nad instinktima), milošću do Velike tajne ili tajni. – Putnik, nakon ovog u sebi razmišljanja, obraća se glasno sudrugu srednje dobi u sivom habitu, oplećku i u plaštu opasanom kožnim kaišom:

– Proći i ovo. – Obojica sjede na panjevima, a fratar uzima gitaru sa trave ispred sebe, blago se smije i pita:

– Neke nove ceste ili...

– Varoš je sve više puna opsjena, grabeži svake vrste, ko da je solsticij (*sofo* – sunce + *sistere* – stati) duše i života – noć.

– Da, kriza društva djeluje kako na duhovne tako i na materijalne vrednote. Vraća praznovjerje, čarobnjaštvo, ubistva, pljačku...

– Nemoćnici, a ne moćnici kako o sebi misle, muče i čine krivo siromasima. – Zaogrće se bolje u bijeli džemper gost i primjećuje, u izbledjelim farmericama, bijeloj košulji i bosih u sandalama nogu okrećuć ih vatri u kazanu.

– „Kad puni i krvavi mjesec...” – fratar zagledan negdje u daljine citira, a Putnik se smiješi:

– Koliko je meni znano... autor je to nesvjesno napisao.

– Zbiva se, pogotovo onima koji nisu od ovoga Svijeta, jer ga mijenjaju na dobro. Uzalud bježe od Božjeg poslanja, On ih na ovaj ili onaj način vraća na misiju koju treba da učine makar oni i ne vjeruju u nju, napose one izabrane. – Pavlin zamišljeno dok Putnik šuti. I blaže gleda na ostatke sinoćne večere. Ispred njih na drvenom tronošcu boca rakije, bokal vode, dvije čaše, komad kruha a u porculanskoj zdjeli domaća slanina, glavice luka (lat. *Liliaceae*) i rajčice – *solanaceae*. Vraća gitaru na travu:

– Uskoro će sunce, braća ustaju, neko će valjda donijeti vruć kruv, pečenu slaninu s jajima, kavu s mlijekom i slatko grožđe, uhvatio ga blagi mraz. – Nakon Angelusa iz zvonika manje zvono oglašuje na molitvu iz claustra. Četvorokutno dvorište, sa strane trijemovi

koji se oslanjaju na zidine zgrade i na sredini otvoreno, sa bunarom u sredini. Oko njeg posađeno ljekovito i aromatično bilje za ljekarnu i vidarenje. Svodovi i stupovi odaju vrijeme u kom je samostan nastao. U prizemlju uz trijemove nižu se: crkva, sakristija, kapitularna dvorana, reflektorij, sobe za goste u koje se ulazi iz klaustura... Iznad trijemova terasa na koju se prilazi sa prvog kata. Podrijetlo dvorišta seže u antiku i od peristila. U kršćanstvu claustrar je bio intelektualni trg. U romanici, gotici i renesansi kvadrant a u baroku pravokutnog oblika.

Iz krajolika oko njih nakon tren-mira tišine u gradu, jâv rijetkih u svanuću ranobudilaca, ćurlik u valovima košave. U visinama bijeli obojen tracima dana galeb u žeđi za svjetlom.

U PUSTI

Povremeno vijar zvijezda padalica u oblacima na razvedrenom nebu. Uskoro će zamirisat ko med slatke crne šljive, a tek grožđe, kestenje... Teške kiše i vjetrovi s lišćem kao leptirovi što bježe u daljine. Znaju li od čega i kamo? Đaci sokacima uglavnom mrzovoljni, kolija sa obranim plodovima i mârôm. Magle bajki i divana, djeci i međ si odraslima, ne iz moranja već zbog žeđi za ljubavlju...

– Liridi, komadići tvari sa masom ali ne i čistom energijom, veličine zrna pijeska koji ulazeći u atmosferu u dodiru sa zrakom kao i sada plamte gubeći se. Prašina raznoraznih kometa koja se tokom godine javlja u približno isto vrijeme. Prividno nam iz različitih zvijezda, kao liridi... Vega, najsjajnije sunce na sjevernoj hemisferi u konstelaciji Lyre od nas je udaljena 26 svjetlosnih godina. U njoj Šeliak zvijezda specijalnog tipa i promenljiva, 11.000 svjetlosnih godina. Četvorostruki plavi giganti 206 svjetlosnih godina. Prstenasta ili planetarna maglina 1.410 svjetlosnih godina. Kuglasti skup 45.600 svjetlosnih godina. Polupravilna promjenljiva. Polupromjenljive ili kratkoperiodične cefeide... U svemiru postoje i izdrobljene stijene (*carbonaceous chondrites*). One su vremenska potvrda o nastanku Sunčevog sustava prije 4,6 milijardi godina.

– Uh! – Tajana se mršti, ni iz mrzovolje ni iz dragosti. Neizmjer zvijezda joj u očima. Srpoliki mjesec pri horizontu. U farmericama, crvenom džemperu i džins jakni. Blago:

– Sve je u redu, nisam više djevojčica, pričajmo o nečem drugom. – On se smiješi i dok mu se riječi

miješaju sa vihorom, tajanstvom kraja, prašina sa zemljana druma udara u lica:

– Gdje sam posljednji put skitao, tamo se udaju prije šesnaeste. – Ona u sebi:

– Šali se ili tjera po starom i ne uzima me ozbiljno, vraćam, i glasno:

– Nisam mislila ozbiljno... ali ako bi mi bio drag... zašto ne bih? – Osjeća kako joj je toplo i da crveni u licu. Nada se da u ovom sumraku on to ne primjećuje. Ipak, on je zbunjen i ne zna što mu je činit kako je ne bi povrijedio a usto ne bi ni da ona zna da mu je draga.

– Znaš... – Tajana ga prekida iz ženske ćutilnosti, ne lukavštine već razumnosti:

– Valja učiti, u društvu je lakše i komotnije, a kod nas dvoje, ni zla ni prgavosti. – Šutnja. Sa jedne im strane puta njive sa zrijućim kukuruzima a sa druge rit i trska sa bambusom i pustoš, da nije zahladilo, na cesti. Njoj se vraća kao i njemu staro raspoloženje i ona:

– Riba u kotliću... priznaj... moja je kulinarska vještina. I da mi nije u školskoj torbi bio friški komadić pletenog kolača i da sam još mogla ispeć prisnac... što bi bilo fino. – Uzdiše dok joj košava na mjesečini zapliće i raspliće zlato-riđu dugu kosu punu od elektriciteta zvjezdica.

Zlatne iskre u očima u ovoj čarobnoj noći neke druge pute i stvarnost koja ih okružuje...

– Obilaziš svijet Litalico i ne susreo iskušenje kao večeras. – Putnik, u svojoj ljevici osjeća njenu plahu, malu, snažnu ruku i sluša kako mu prekida misli:

– Moraš nam jednom na salaš! – Svjetlost i zvuci preko njiva i kroz šikarje prvih u daljini im salaša sve su im bliži.

– Skoro kod kuće, napose tvoje. – Lagano, dok ona:

- Sama...
- Ne zavaravajmo kraljevno, godine... - Njegove sjetne riječi gube se u sve jačem oluj-oluju sati.
- Do sada mi ovako niko nije govorio... Žedna iskrenosti i da me prihvataju onakvu kakva jesam, ono što mi ti Putniče, Hodočasniče, kazuješ, je previše... iako mi je drago. - Gledaju, ovaj puta osjećaju da im se nešto nepoznato događa... Gore odjednom na tamnoj plaveti neba neviđeni pljusak meteorita i oni se bude.
- Idemo. - Putnik skreće sa ljetnjeg puta i dalje držeć za ruke. Tajana kao srna vješto izbjegava im prepreke. Na gotovo nevidljivoj stazi neuznemirujuć stanovnike šume koja se dalje gubi u prašumi s jezerima, savani, njivama i po kojem salašu s nekom slomljenom granom. A slijede ih sjena mjeseca, zvijezda, huk vijara u krošnjama i poneki u vazduhu list - sreće...

Sjeverni dio voda okuje zima ledom. Djeci radost i urnebes, uz klizaljke, sanke-plastična korita znaju negdje da pronadu i stara kopana drvena korta i u njima se klizaju...

Šaro prijateljski vrti im se oko nogu kraj drvenih taraba. Košava još bučnija i brije. Daleke zvijezde jasnije a malopredašni zvuci i glasovi u zatišjima, bliži i udaljeniji. Mjesečina sjajnija. Beskraj i neizmjer ove zemlje - mladosti u kojoj njeni stanovnici ne stare susretajuć i živeć sa pošastima i radostima stoljeća, mladi. Na salašu u avliji vrata se otvaraju, u njima ženski lik. Jedno vrijeme kao da želi otkriti tko se to mota u ovoj vjetrovitoj noći oko imanja i povlači u toplinu doma. Tajana plaho:

- Mama! Uvijek me otkriju. Pomalo se i šale na moj račun kad se dogodi da te spomenem, pogotovo ona, nije iz kriva al... - Djevojka prinosi prste svoje desnice usnama kao da je rekla nešto što nije trebalo, šuti i

zatim bliže nagingje ka uhu mu, zlato-riđa kosa mrsi se sa dugom i crnom:

– Vidjećemo se... – Tiho i zbunjeno. S rancem u ruci prvo lagano a zatim brže trči preko ledine ka salašu da bi se ispred njega zaustavila i nakon nekog vremena mahnula i krenula unutra.

Noć kao svaka druga ili... vijar sve snažniji i kao da ih štiti od...

SJEĆANJA I STVARNOST

Pospana izmaglica u ovdašnjem i prastarom času jutra i rosa sunca koja prelijeva u kap-dragulje. Negdje iza sedamdeset i sedam cesta, bili salaši... i u njim mit-zrnevlje kruha poput zlato-praporaca gorkih snova i radosne jave. Ne bi, sudbine već istinitosti života. U njima poput krvi pupe-makovi – božanstva, vatre, mučeništva... i modri različci vertikalne i horizontalne dimenzije, nedokučivi. Do konca svijeta i povijesti čovjekovog djetinjstva.

– Tuča razdora u narodu, opijen ispraznošću, napose u viri u život! Kaštiga il' kušnje? – Oko njega igra sjena teško sivih i bijelih oblaka u modrilu neba nekamo u pjesmi hladnog vjetra i legendi. Na nebu utijava i *Ursa Major* – Veliki medvjed po Arapima *Velika kola*. Stoljećima orijentir istraživačima, moreplovcima, putnicima... *Cirkum* polarno zviježđe. Jedna u njem je i zvijezda M2 najbliža našem suncu 8,2 svjetlosne godine. Kao i spiralna galaksija M81 – NGC 3031 vlastitog sustava, giba se linearnom brzinom oko 300 km/sec, veća od mase našeg sunca za 250 milijardi puta. Prečnika blizu 100.000 svjetlosnih godina i prirodnog sjaja nam na nebu 7,9 i udaljena 8,5 milijuna svjetlosnih godina.

– Oćutujuć konačnu merljivu veličinu tvari mislim da je nematerijalna sila ali ne i duhovnost, i ako je do čovjeka, izgubit, uništiti će je, kao i svijet u vlastitoj ludosti zahvaljujuć krivim opitima. – Poluglasno sebi i dalje:

– Sve ima svoj uzrok, život je sanjanje koliko i njiva. Da nije oluj-financa vremena koje umije i da pohara

litinu. Za čovjeka iz neznanih razloga ljubavi ili posluha svoje službe. I dolazimo do (lat. *racia* i *fide* razuma i vjere) i kome priklonit svoju osobnost? – Orkan i nedaleko zapjenušano nešto tamnije more, kao i svod nad glavom, budi iz misli. Kamenje, nagriženo mahovinom iz zelene, travom prekrivene ledine, u kojem možda urezano je i pismo. Nemir u prohladnom zraku, roje se časi i stoljeća u pelin i med skazanjima – legendi. Neishitrine forme i beskraj formi ma kako se čini nemoguće. Stari učili poštenju, radu, učenju i razmišljanju, zalud, većina danas u nerazumu ovo ne uvažava, a vraćaju se, ako, prošlosti i vjeri, moralu.

Četvorokut, (tur. *kula* – toranj, ruševina od crvenih opeka) kula sa crkvom, zdanjem na kat i zidinama, u pleteru divljih krvavavih ruža. I skoro zakrčljalo u dalju golemo stablo. Ovdje su nekad pustošile šume, ritovi, opasnosti i buj života.

Dugom kosom i dalje glasonos bure. Sjedi na komadu drveta u iskrzanom kožuhu na leđima mu, bijeloj ispranoj košulji, farmericama, kanadankama na nogama uz koje od vremena i upotrebe kožna je torba na ramenu. Pred njim na žaru prži mesnata slanina, tijesto, i lončić s čorbom:

– Brut, unuk junaka trojanskog rata Eneja koji je sa istomišljenicima pošao iza (smiraja dana i zviježđa kelt. *Artur*-a – Velikog „medvjeda“ na bogato albionsko ostrvo) sukobio sa narodom se Golijata. Naslijedili su ga sinovi: Locrinus, Camber i Albanactus... pričaju irske i škotske kronike... Rimljani ostaju do petog stoljeća kada njihovu vladavinu preuzimaju Saksonci sa velškim plemićem Vortigernom sve dok Kornvolski vepar, kralj Artur ne uspostavlja red. Sa mačem Kejldfolčom i prijateljima Sijom, Bedeverom, Gvalčmejom, ponajviše suprugom Gvenaverom i Lancelotom jezerskim, iz

slabosti ruše mu cijeli san. Okrugli stol sa jednim upraženjenim mjestom je čekao na lutajućeg viteza, a svi su oni bili, usamljeni i lutajući. Ako bi našao sv. Grala, žedan da ispuni svoj zavjet, da ga iz nestvara vrati u stvarni svijet. – Prekida ga u mislima i poneki oblačić koji ko san lagano se topi u modrim visinama, kao dažd u pustinji, ko laki sanak koji prolazi, i nastavlja da sluša glas oluje:

– Josip iz Arimateje je u 64. godini novog stoljeća u podnožju glastonberijske kule, mjestu prvih Kršćana na ostrvu, stavio (lat. *Poterion* – Grala) u blizinu izvora, i štap koji se pretvorio u drvo. Ono i danas o svakom Božiću se rascvjeta. Gral je vječna tajna, simbol čovjekove drame o njegovoj sljepoći i gladi za materijalnim dobrima. U mjestu je, u trećem stoljeću a možda i ranije podignuta crkvice od pruća i blata. Govori se da je (hebr. *Jasaf* – Bog) u ovom slučaju čovjek Josip Arimatejac, osnivač Okruglog stola, simbola zajedništva Krista i njegovih apostola a prazno mjesto je za Judu čekalo je njegov povratak i pokajanje. – Putnik dok se oluja bliži zenitu dana prisjeća:

– Mnoge se priče bokore o Kaležu: Prva se vezuje za ime nepoznata podrijetla i potomstva: kralja i Velikog svećenika iz knjige Post 14, 19-20.: „A Melkisedek, kralj Šalema iznese kruh i vina. On je bio svećenik Boga Svevišnjega. Blagoslovi ga govoreći: Od Boga Svevišnjega, Stvoritelja neba i zemlje, neka je Abraham blagoslov! „(Lat. *cratalis* – zdjela, *cratis* – pleter, *gradalis* – stepeničast kalež. *Gradus* – korak i stupanj), može se tumačiti u vidu razvitka nekog il' nečeg.)“ Kršćanska predaja govori o Čaši, koju je Isus upotrebio na svojoj zadnjoj pashalnoj (Ehauristija) večeri sa učenicima (lat. *calicis* – čaša – kupa), više njih tvrdi da je posjeduju u crkvi: Valencia, Ženeva, Montserat... – A oluja i dalje u

kovitlu krajolika leti negdje daleko... Možda, u daleku ravnicu njiva, vinograda, polja, voda, cesta... Putnik se sjeća djetinjstva. Od jedanaest do dva danju, ponekad se događalo i noću, vjetar se obično pojačavao a stari divanili – pričali kako je to vrime nesrićnica – vištica. I da će za jedno vrime prije sudnjeg dana nestat i javit nanovo prije njega. Što je istina, ne zna ali je jednom uistinu vidio pravi vijar. U mirnom i sunčanom popodnevnu iznenada se digao u prahu, trunju i snazi vrteć se sokakom i raskrsnicom pod nebo i nestao u daljini. Oko njeg i dalje je trajala tišina. Manji koji se javljaju divanilo se da nose uroke i bolesti pa se išlo gatarama da ih od njih oslobode. – Uzdiše dok mu oko lica kosa vijori, iskri:

– Nažalost današnja zastranjenost još se povećava kako duhovna tako i materijalna...

NA UŠĆU RIJEKA

Kiša, napose pri povratku vjetar često i neprijatan, umiju da mrsu ceste putnicima kako na ušću dviju rijeka tako na tvrđi prepunoj obično posjetilaca, rekreativaca... U labirintu između tisuć i tisuć svezaka, o kvaliteti, teško reć. Jedni za, drugi protivu.

– Konačno da se susretnemo! – On se okreće od tezge šećerom preliivenog voća na drvenim štapićima i nedaleko druge sa paletom pečenog mesa i u crepuljama kuhanog sa graham. Gleda u vrevu mase. Zadihana, crvena lica, krhka i skladna. U dužoj žutoj haljini i sivom raskopčanom kaputu. Sva u riđo-zlatno mokroj kosi i crnim čizmicama. Desnicom uklanja pramen sa čela.

– Pošla da otrgnem se od svakodnevnice, ubija. Častiš? – Vesela prstom pokazuje na skup crvenih ispred njih jabuka:

– Ovdje sa školom... – Ugursuz lica.
– Važi. – I on u sebi broji koliko valja ponijeti kući.
– Meni jednu za odmah. – Djevojka primjećuje. Smije joj se i glavom odobrava.

I od štanda do štanda dok hodaju ona priča kao bujica rijeke s proljeća koja se samo neupućenima čini da nema svog cilja i učinka, gotovo do jedan popodne.

– Umorila se i gladna. – Žali.
– Da potražimo tvoje? – Pita a ona se mršti.
– Ne bih. Idemo u grad na ručak i šetnju. – Na izlazu iz sajamske hale kiša i košava.

– Prija nakon vreline ova svježina i malo pokisnuti.
– I on odustaje od kišobrana u svojoj kožnoj torbi na

ramenu, bijeloj košulji, crnom tričetvrt kaputu, pantalonama i mokasinama na nogama. Uzima ga ispod ruke što ga malo zbunjuje ali i zna da trenutno nema gdje. Na ulici u kojoj tokom dana cijeli je dan ljudi. Odjednom zadivljena zaustavlja se ispred izloga.

– Onaj tamo, kakva ljepota? – Gledaju, ni iz strasti ni iz pohlepe ni iz... ne mogu si objasniti i ulaze u prodavnicu.

Pljusak stao. Oblaci kidaju ali ne i sunce da javi. U tišini kafane u jednoj od sporednih ulica na stolu im po njenoj želji: miješano meso, salata, dva kručića, čaše i boce sa mineralnom. Ručak ne da je obilan, već preobilan. Barem dio valja pojest. Ona s vremena na vrijeme baca pogled na svoju ljevicu i tanak, s biserom bogat prsten.

Potom odlaze do utvrde na rtu dviju rijeka. Sve je svježije i lagano se bliži večer. Dolje dvije velike planinske rijeke u ravnici se ulivaju jedna u drugu. Na obalama im šuma u magli i vikendice i dalje udžerice, višekatnice... prema jugu brda. Stidljivo se promalja sunce na zalazu.

– Grad otvorenih ruku urastao u patnje i radosti, iznova iznenađuje novim stremljenjima i u njem mož izgubit živč po svom. – Putnik lagano. Kandelabri pale se po stazama dok nebom nanovo valjaju teški kišni oblaci i vjetar. Djevojka:

– Idemo još u grad prije nego li krenemo kući.

– Drugari?

– Znaju da smo zajedno i neće me tražiti. – Lukavo smijucka Tajana. Pomiren dozvoljava joj da ga bolje prihvati ispod ruke i sluša kako mu nastavlja toplo pričati o nevažnim, bolje običnim, stvarima ali s ciljem da ostane u njegovoj blizini. Otvrđnio cestom života, pred njom je mekan kao kruh. Sumrak prelazi u večer i sve je više ljudi u pješačkoj ulici i trgovinama. S bezbroj svjetla i žamora.

O SAZNANJU

Strune se javile kao majušne vibracije jednodimenzionalne tvari. Da bismo ih danas vidjeli, treba nam akcelerator veličine između naše galaksije i cijelog Svemira. Kvantna mehanika je tvrdila da su elementarni nefiksirani objekti otvoreni ili zatvoreni i mogu prepolovljivati i spajati, povezujuć s krajevima se u petlje. Odnosno povezuju i razdvajaju čineć dvije petlje. Mijenjajuć se i prividno kao da je nova vrsta čestica. Razmjena čestica posrednika je razdvajanje i spajanje strune u prostorvremenu. Energija vibriranja im ovisi od valne dužine i amplitude. Više bregova i dolja dužinom struna i veće vibracije daju više energije, mase i naboja. Međutim u Euklidovom svijetu svemira svu raznovrsnost i složenost čestica ne uspeva im zahvatit. Način vibriranja struna predviđa vrstu materije ovisno uz to im još i od broja dimenzija i topologije. Duboki izdan spona između svojstava prostora i svojstava materije. Sklop prostora koji daje fizička svojstva elementarnih čestica sile i prirode. Struna u jednoj dimenziji vibrira da se razvlači i skuplja – longitudinalno. U dvije struna može da vibrira još i transverzno u kojem se kretanje zbiva pod pravim kutom u odnosu na dužinu. U trećoj struna vibrira pod pravim kutom u odnosu na dužinu i može da rotira ili da ima spiralnu formu. U višim dimenzijama složenosti trpi povećanost. Topologija utječe na vibriranje, na svojstva površina i prostora u pogledu forme ali ne i udaljenosti – metrike il' zakrivljenosti. Duž topološki ima dva kraja a kružnica nijedan kao i zakrivljenost elipse. Prostor.

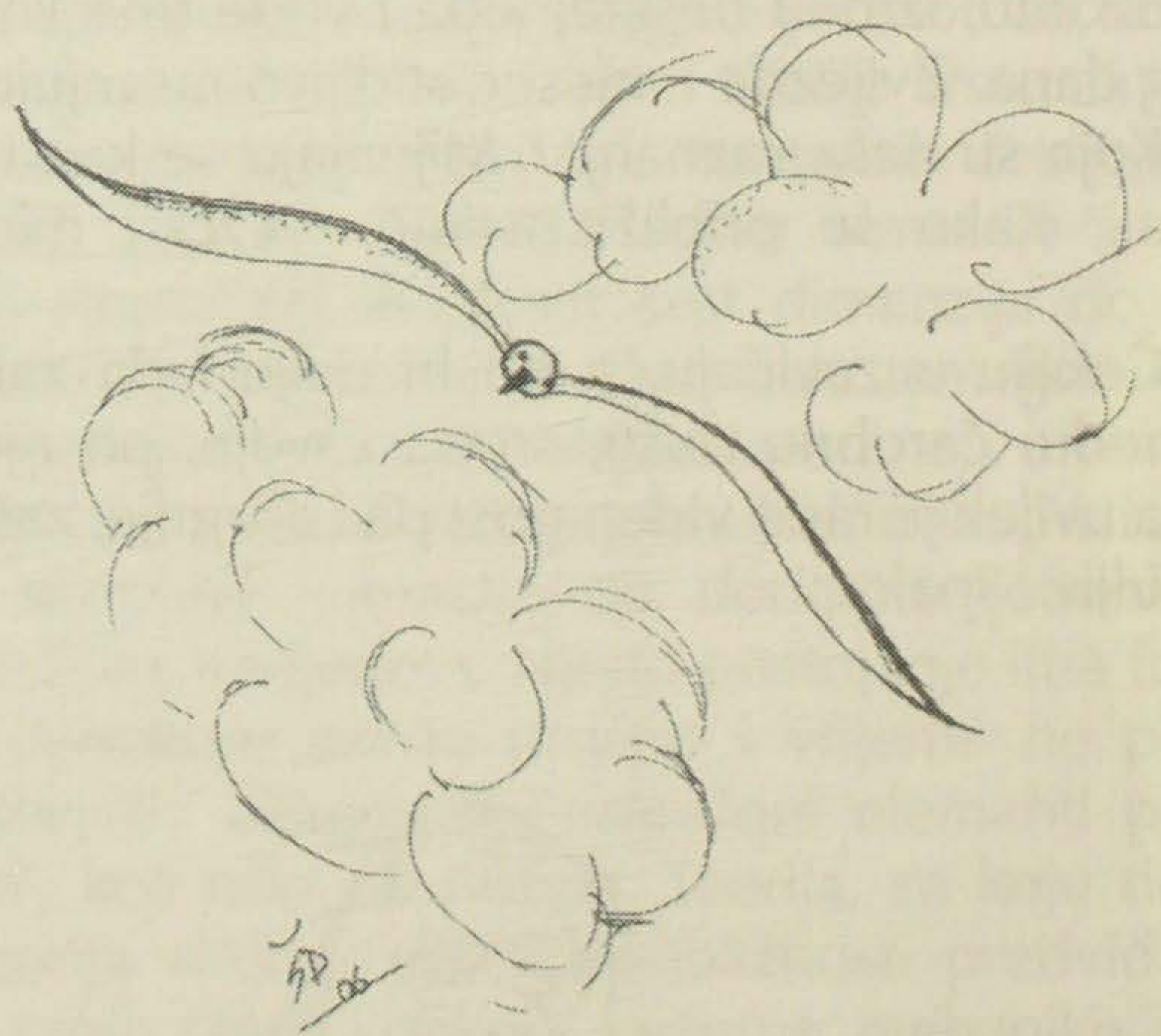
Kvadrat i pravokut poput ravni i konačni. Ako se savije u valjak iako izgleda zakrivljen on je geometrijski ravan kao i prostor ravni. Zakrivljenost ravna ništici i udaljenosti točki u njoj koja se ne mijenja. Krug na ravni ili neka druga kriva može se smanjit do točke da ne iziđe van ravni. Na valjku, koji sličići torusu i može da ima više otvora, neke krive to ne mogu, one između, koje okružuju osu valjka. Vibraciono gibanje struna u ovom prostoru je ograničeno, za razliku od ravnog. U valjku i u svemiru razlikuje se od ravnog radi ograničenosti prostora i posjeduje druge vrste čestica i sile. I što više se dimenzija dodaje, mogući prostori su složeniji, napose prostori koji nisu ravni. Obilje vrste dimenzija omogućavalo je mnoštvo elementarnih čestica i sila, teoretski. Išlo se dalje do super simetrije – teoriji vrtećih struna od dvadeset šest dimenzija do deset. Do M-teorije superstruna. One nisu temeljne čestice nego primjeri opštijih objekata-brane, membrane. Višedimenzionalni oblici struna u jednodimenzionalnoj formi složenijih vibracija, sa dodatom jedanaestom dimenzijom, savijenom. Njeno postojanje ima funkciju da u dubokom smislu prostor i vrijeme ne postoje. Svi istovjetni dijagonalni umreženi elementi postoje, a ostali, koji nisu, su ništice. Teorija, za koju do sada pet teorija struna različite približnosti predviđanja iz fizike crnih jama i zakoni kvantne mehanike govore kako im neodređenost praznog prostora ne stoji, jer ga ispunjavaju parovi čestica i parovi antičestica. Pri sudarima, radi čega su kratkog vijeka, pola od njih odlazi u svemirski prostor pri čemu dolazi do njihova isijavanja i toplote od milijunitog stupnja nule – entropije. – U iznošenim farmericama, bijele boje bogatstva čistoće, gospoštije, jednostavnosti, radosti, siromaštva, žalosti... u košulji i kožnim sandalama na

bosim nogama. Duga kosa oko tamnoputa mu lica i na leđima. Za stolom sjedi sa listovima rukopisa u drevknjižnici. Miris soli, lavande, ružmarina... i huj cvrčaka na periferiji grada blizu mora, mirnog kao zrcalo. Ni bonace. Ružičasto večernje nebo i odnekud bijeli golub koji se spušta na otvoreni prozor i na koncu mu se približava na stolu. Ne zna, valjda očekuje kruh od nedavnog ručka iz blagovaonice što je ponio oprezno gostu, Putnik daje nekoliko mrvica. – Kadgod je na didinom salašu bilo pitomi i divljaka ovi ptica na tavanu pokrajne zgrade onoliko. – Sebi ih gleda na horizontu, između beskrajneba i vode trne linija još jednog dana. Zvijezde i mjesec stidljivo rasanjuju...:

– Koja su naša saznanja? Mijenjaju se kao i sama priroda... Kako se približit istini? – Oči i misli mu lutaju:

– Čekaju u zavičaju, a on bi dalje i da zaboravi tu, između, čarobnu dušu, srce... Ovdje, po riječima fratrova uvijek je rado viđen gost pa i drugdje, zaštićen, nedodirljiv... ipak...

SUSRET

Umor kiša, sunca, oblaka u ojezerju neba i zemlje, magli i spletu priča vila-kaštelj u bršljanu (lat. *Hedera helix*), na ledini pri jezeru. Nemir vode, šaša i trske. Drev šume, šumaraka i dalje, njiva. Gluho doba ljudi i vremena, u žar-oluju visina, bućkaju galebovi. Mijene godišnjih doba često izgubljene u snovima al' ne i skazanju.

– Ima li... – Glas ko lako rasuto biserje i koraci zastaju. – On se radoznalo okreće kraj otvorena prozora. Djevojci prsti desne ruke na usnama i zbunjeno:

– Došao?

– Upravo odlazim... – U bijelo-kafenoj haljini skoro do tla i dugačkih rukava, sličnim laganim mokasinama. Radoznalo gleda:

– Ovdje još nisam bila. – Crveni svesci u zlatotisku, na drvenim policama i tkanina sem sniježnog na dugom stolu šlinga i zavjesa. Šareni veliki rukom tkan sag na patosu. Ispred drugog prozora pisaći sto s kristalnom vazom i u njoj bijeli pupoljak ruže i stari pisaći stroj. Na stropu osmokraki luster.

– Skoro će škola, koja... – Djevojka u sebi smijucka, vidi pometen:

– Prošle završila treću godinu. Gdje ti je mama? Donijela joj recept i kolač. Hoćeš? – I prilazi mu sa punim tanjirom bliže. Desnom vjetrom dugu zlato-riđu joj kosu pokušava da dotjera, rumeni u licu.

– Sa ljudima. Lijepo i ugodno ti miriše kolač nešto kasnije ću da ga probam.

– Sačeka ću. – I prilazi kaminu u kojem plamte bukove (lat. *Fagus sylvatica*) cjepanice. Sjeda u udobnu,

tekstilom prevučenu fotelju i rukom mu ukazuje na drugu nasuprot nje i pri tome tanjir spušta kraj nje na stolić.

- Davno pričali i gotovo zaboravili. - Ona sjetno.
 - Nije iz zla već mog... - Kuša joj se opravdati.
 - Ni iz moranja već... - Tajana blago, ali ne uspjeva.
- . Oluja ulazi kroz prozor i otvorena im vrata.

- Lutaš kao siromah svijetom ne znajući ni koje je doba godine. - Nekad modre farmerice i ko behar bijela košulja izblijeđeni od kiše, sunca, vjetra i cesta...

- Mojima bogatstvo ništa nije značilo a meni ni toliko. - Sjetno i na mrkom mu licu sjene i pritaj misli, zagledan u daljine.

- Šta ima u bijelom Svijetu što ovdje nema?
- Djevojka vraća blago:

- Izvlačiš?
- Slutim vrijeme neljudi koje stiže... - Tajana osjeća nisu sami, starica mladalačka lica u levešu, keceljcu, suknji i papučama veselo im upućuje:

- Smijem li? - Po drugi put danas djevojka prinosi prste svojim usnama dok se on izvinjava. Vidi da između njih ima nešto više od prijateljstva i iskrada se.

- Jasmin (lat. *Filadelfus cornarius*) u kutu travom prekrivene avlije stoji prema dolnjaku. Jedan od prijeđa ga donio sa puta, a i suprugu, ne poradi imetka nego radi ljubavi. Živilo se u zadruzi. Patilo, ratovalo, teklo, radovalo, gubilo, nadalo... zlatnici mećali - stavljali u sanduk i štedjelo za sutra. Pišice išlo na proštenja i virovalo. Dvi kuće u varoši na voku - jarku, danas zabavištu, neki tvrde cili - čitav masivni broj velikih od cigalja, i danas stoje, na izlasku il' ulazu u grad. Liči na njih, ratnici, jer i njive im bile na mrginju - granici dio pri ulasku u selo i varoš. Elektricitet u zraku i dugoj mu kosi. Vatra sunca i lahor-vijar sa bonacama nakon potopa noćas vode. Bol i radost babilonskih rijeka nevrijeme spremaju. Da nije prijetnje nesloge u ovom kraju i šire ovdje cvjetao bi raj. Galeb u visinama...

JEZICI I ISTINE

Negdje u ravnici sunce se bliži večeri i vrhove planina boji krvlju dana i sveg što u njem se zbivalo. Vjetar se prikrada kroz zahladnjelo visočje šume omorika. Oblaci povremeno umiju da se spuste i niže da bi pleli svoje meke, iako nekad i divovske snage niti kroz njeve krošnje. Nešto dalje od bogomolje, brvnare, konak, pred njim drveni stol i dvije klupe. Za njim dvije osobe pri jelu i u drvenim tanjirima sir, pečene pastrmke, kruh, jabuke, bokal s vodom, boca s vinom i dvije čaše.

- Prijatelju, čini se da obojica bežimo od sveta.
- Starac sa dugom sijedom kosom i bradom u mantiji.
- Ljudi sumnjive naravi i prošlosti udružuju se u klanove u ime dobra. A njihova djeca ih po nagovoru slijede u raznoraznim nevladinim udrugama. Partijci ili vjernici roditelji ni jedni ni drugi nego otpadnici udruženi u lešinare.
- Gotovo skitnica suncem i cestama opaljena lica duge skoro crne kose u bijeloj košulji, farmericama i kanadankama na nogama:
 - Radi toga ništa se ni ne mijenja u društvu, uvukli se u sve pore života.
 - Drago mi je što si navratio jer me i braća često zaboravljaju u ovoj pustoši, tek poneki dole iz sela navrati, retko drugi. Vera i politika ne idu skupa.
- Monah sjetno niječe glavom:
 - Svi padamo u iskušenja ali kada nas Bog poziva u njegovu službu, i svetovnjake, ne sme se reć ne jer On za nas uvek ima vremena. Narod je zasićen rečima i nedelima nekih, žeđa za ljubavlju i konkretnošću.
- Vjetar se smiruje i postaje hladnije:

– Nevera i zlo sve više udaraju na stvarnost. I kada bi došlo do pomirenja... al' ljudi ko ljudi, lakše je pričat nego raspraviti, kajati i doći do zajedništva. A doći će, ako ne drugačije, Bog će to učiniti, možda preko vernika ili... priroda buni protiv čovekovih nedela.

– Oče, ljudi ubašureni u samoći, strah i neinformiranost. – Starac:

– Većina govori babilonskim jezikom i puna je nemira savesti. – Sumrak se uvlači u krajolik dok planinski vrhovi žare od nestalog sunca:

– Vreme molitvi a ti jutrom?

– Možda jednom i do Svetogorske Bogorodice trojeručice. – Putnik.

– Ne znam kako je u ovu bogomolju dospela njena kopija. – Monah zamišljeno i povlači se.

I dok u crkvi starac moli, Putnik na zaravni gleda u beskraj neba i zvijezda. Daleko od sela i gradova nebeski svod blista i treperi od svjetlosti. A što je bilo nekad kad zagađenost nije bila toliko prisutna? Dolje unaokokrug svici sela i dalje varoš i dolina u kojoj ko žica tamburice treperi tok rijeke. Sjećanja i likovi javljaju se u polutama i nestaju napose jedan ne iz inata već samoće, ko Larina bolje kraljevine pjesma, a koja ni čula je nije, skrivena... I dok u ovoj noći zna, da ona umije još od djetinjstva minut pješke il' na bijelcu ravnicom a ljudi iz mилоšte sklanjaju se s puta i glavom kreću. Osjeća da je teško vratiti se salašima i onima koji ga čekaju i tako slatkoj pogači s makom, al' ...

NA SALAŠU

Šar raskoš jeseni u njenoj pritaj dragosti igre. Orkanski njež šapat Sunca u prohladnom zraku. Do kasno u noć i u pustoš ravnice šetnje uz oblake, zvijezde, besvjesni miris poljskog cvijeća i cvrčka. Na mahove kiše, gromovi, oluje sa ledom iščuđavaju i brinu ljude. I u tišinama nerazgovjet glasova...

Iz daljine im u šumoru i vihoru kraja tihi pjev varoški zvona. Nekad prije postavljanja ih u tornjeve znali su ih drvenim kolijama i umotane u dijelove odjeće, kako se ne bi oštetili, nosit do Prvostolnice po blagoslov il' posvetu od strane episcopusa – biskupa. Zaustavljaju ispred bil-paor ko zna koliko starog salaša... Iz obližnjeg šumarka oluj vjetar valja šaroliki roj lišća i više suhih nego živih grana i grančica. Daleko od cesta i ljudi ali ne i divana. Isprid kuće još jednom u ovoj godini rascvao dračnjak. Udaljeniji u njivama potočić prepun ribe i kormorana – (strkoča – *corvus marinus*). S nešto trske i bambusa koji se od silne košave raspršuje u pelud i mašak maslačka.

U svojoj trpknoj netrpelj-trpeljivosti lotalica vijar travom u avliji i ćuteć đermom negdje u modrilu neba šumori i fijuče u unutrašnjosti i spoljašnjosti salaša. Za astalom prepunim hrane, prekrivenim bijelim stolnjakom: pilećom čorbom ko od zlata i tankim rizancima, mladim ne samo pileškim već i prasećim isječenim pečenjem, krastavac salatam i crnim lukom u jabučijem octu, kruhom, prisnacom i makom pogače, s bokalom vode. Uz srebrni escajg i porcelan. Starica veselo:

– Ko da sam znala da ću danas imati goste. Još od jutros spremam. Ova je jesen sve oštija i odmiče,

uskoro će mi i nadničari. – Djevojka luta pogledom po sobi. Uz skromni rekamin, orman, stolić za TV i radio, polica sa knjigama. Domaćica primjećuje:

– Tila – želila biti učiteljica al' u ono vrime ženskom svitu, pogotovo kad je otkup odno baću i nanu, nije bilo lako. Osmoro, što braće što sestara, i da nas ne bi razdvojili ja kao najstarija priuzela u šesnaestoj kućanstvo.

– Zar nitko nije htio pomoći? – Gošća. Starica se smiješi:

– Jeste, ali vrime teško, narod iako bogobojažljiv, brinio svoje je brige. Njegovi i još po koji od komšija. I tako nakon rada i o svece – blagdane ostajalo mi je i ostaje uglavnom čitanje. Moji se razišli ja neudala, dođu mi u goste ako nađu vrimena. – Nemoćno širi svoje od rada i godina ruke, ni tužna ni radosna, sa nježnim borama na licu. U zastaloj tišini i muku vijara vani negdje u blizini vesela pjesma čobanske frule, komešanje i tapkanje – hod stada ovaca s blejanjem i lavež garova – psa.

– Oćemo li? – Gazdarica, oko stola nakon molitve koju je predmolila, sjedaju. Šutnja koja ih prati za vrijeme jela prati ih mrs-pripovijest-cirk vjetra: Ljeto utijuje. Nekad risali dok žnjeli zrilo žito iz klasova koji zbog žege prstili na sve su strane, sunčeva kugla sa neba cvrčila od jare po njihovim je glavama krijepili malom užnom od svježih krastavaca u kolutovima sa kiselnom i bijelim lukom, u porcelanskoj zdjeli. Kako bi utolili silnu vodenu glad. Izbjegavajuć tešku i usoljenu hranu doručka i večere: bezmesnu slaninu, pa i avašku, glavice crnog luka i paradičke, kiselnu, kruh i hladnu u bokalu vodu. Iz kopanog bunara s rovašem – obično sa ogradom od dasaka. Znao je i kakav oblačić za tren ublažit, još ako bi se duže zadržao, omorinu zvijezde

na nebu. Odanuli, ljudi zaboravljali da im nosi i kakvo nevrijeme i nakon žetve blizu jesen. Ružnu il' lijepu. Za paora i pudara brigu za rod, za đake, nevolje što gube pustolovine... za radnike, kako preživjeti slijedeći dvanaest mjeseci. Djetinjstvo čovjekovo nikako da sazrije.

Nakon jela na pospremljenom stolu ostali kolači u tanjurima, boca malinovog soka, čaše i voda u bokalu. Rundovu u ambetušu koji leži ispred vrata dalo kosti i komad pečenja. Sit zatvorio oči i ćuli – osluškuje ušima. Sumrak lagano trne u noć i sve vriliju – jaču košavu. Trokraki u sobi na plafonu upalio luster. Za domaćinstvo električna energija se dobija iz male elektrane na vjetar i akumulatora. Starica radoznalo otvara poklon u šarenom staniolu kojim su je darovali prije večere. Tajana držeć komad pogače u desnici primjećuje:

– Volim je, pogotovo sa puno šećera i maka, molila bih gospođu recept. – Starica se smješka dižuć blago oči sa dara ih, velike crne čokolade sa groždem i kupinama:

– Sviđa mi se milošća al' nikako, po običaju, da mi tvoj prijatelj donese u poklon kaku knjigu. Tiskao novu i krije je kao i tebe princezo od drugih, ne iz ljubomore, lakomosti, srama... već jednostavnosti. – Zbunjeno gledaju i djevojka:

– Veliki Putnik igra... – Vani oluj dalje jača, zvijezde u sve pustijoj večeri na nebu mnogobrojnije. Ona u izbledjelim farmericama i bijelom debelom džemperu, duge zlato-riđe kose i nezaborav krupnih očiju iz kojih zrači snaga i iskrenost žene ga gleda.

– Čovik da nije iskušenja bio bi biće, dobrohotno biće tajne. – Putnik gubi: Sjedio na gredi kraj rječice... počinjala je nova školska godina, četvrti osnovni, ispod

vrbe na travi. Mreškale njive, ritovi, šumarci, jezera, salaši. Ledine, selo i dalje varoš, isprepleteni vidljivim i nevidljivim putevima, pričama, tajnama... širinom ravnice i neba, horizontom... – Oganj oluje, lišća, praha i rađajuće mjesečine vraća Putnika-derana u stvarnost za stolom. Osluškuju: pustu, nikad dostatno trpnu, radosnu i iznenađujuću.

– Hoće li nevrijeme? – Djevojka brižno. Čuteć glasove bure što miješaju mladić opaljen suncem, mijenama vremena i cestama: izbledjelih farmerica, u debelom bijelom džemperu i bosih nogu suprotno od Tajane koja u dubokim bijelim je patikama, u sandalama od remenja:

– Moglo bi ali ne vjerujem. – Gazdarica brižno ih gleda:

– Imate dosta do kuće a i opaki ljudi, i kerovi.
– Djevojka:

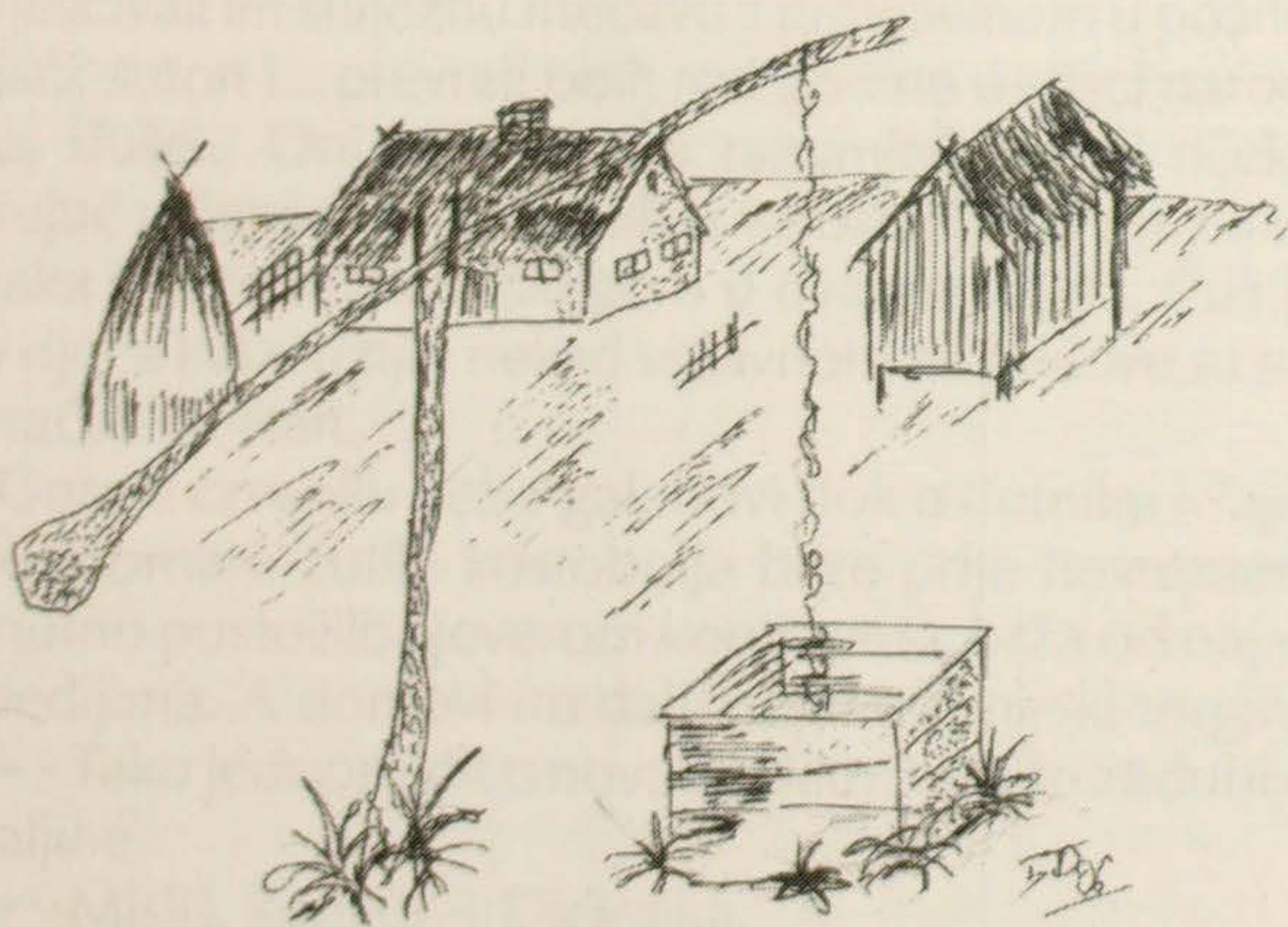
– A vi, Jelo, sami. Njega neće ni šaro, valjda što se toliko smuca. Ja ih se ponekad bojim. – Brižna drugaru, malo i kivna. Starica se smiješi, razumije ih:

– Ne bojte se za mene, čuva mene dobri Bog, a vi složite, kao i ovaj nikad pokoreni kraj, pun je ljubavi.

– Tajana u bijeloj salveti drži nešto spremljenog im kolača, radosno:

– Hvala vam na svemu!

Kroz oluj lišća, studen i sumrak mjesečine, ljetnjom seoskom cestom vraćaju se prema svjetlima udaljenih salaša, obrisima šumica, ritova, domu, jezeru, šumi, seocu... i sasvim u daljini svjetlost varoši. Tajana ga drži ispod ruke kako se ne bi negdje spotakla, ili... i veselo priča a on se hrva sa dalekim i sve bližim i upornijim mislima.

U OLUJI

Jednog skorašnjeg il davnog dana, u oluji sunca, veće se prikradalo u vrtu. Napose u mirisu (*Thymus serpyllum* – Majčine dušice), ruža... za trpezom punom snova. Iz daljine zrili klasovi žita i krvave u njima pupe navješćivali im sniježnu mećavu s grmljavinom u pozni, u veljači, suton i... prevreli obilj rod godine u stisci naroda, uma, duše... Oni koji su ovo razumjeli, kušali nijekat, vjerujući u ljepše. Pusti na rub u varoši šor tek asfaltirana sokaka i kuća sa bilim šlingom u dva pendžera. Čuli još kao djeca kako u njih nekad uglavnom za godove sa sela navraćali im stari.

Gore u crvenilu neba galebovi dok u Putniku i Tajani ko u mornara ćutila kostobolja bure prije nevremena. Trenutno pustošilo sjeverom kontinenta, brža od najave u medijima. A domovi im dalji nego svemirski mrginji.

– Tako jednom slit u novu se datost. – On zadubljen u daljine.

– Misliš, konac? – Djevojka.

– Nadajmo se u civilizaciju i kulturu. – U farmericama, bijeloj košulji i u sandalama na bosim nogama. Krhka i snažna. Oko vrata joj zlatni lančić s bisernim križem, na rukama prstenje i grivne. Kose upletene u duge pletenice niže od struka, pobunjeno:

– Pri povratku govoriš o svemu, samo ne o... Sanjarimo li Putniče i oni koji te dugo iščekuju pa i u osmjehu žena što se krije? Tužno, i da ne krenemo svaki svojim putem... Ko prijeđi, ravnica, salaši... u pjesmi tražeć se u bespuću. – Sjetno primjećuje:

– Mi jê slobodni ipak, ne i uvijek gospodari.

– Budemo li se osvrtni o druge... bešćutno doba i sve žešći krik za mukom i krvi brata čovjeka i nas će uništiti. E, moj, nepopravljivi Pjesniče i Putniče nema mira i blagostanja dok je takvih. Dugo je od sajma, ali bića nam ne zaboravljaju. – I sjetno gleda po drvenom baštenskom stolu za kojim sjede. Na njem: sok od malina u boci i u dvije čaše i u tanjiru kolač sa višnjama. Nebo u vatri plamena, galebovi se vraćaju jezerima, oluja je sve bliža. Njemu se javlja slika nedavna susreta:

Prijatelju i umjetniku, znalcu salaša, vitalnom, kosu mu posjetio mraz. U njeg priča svaka novu stvar. Sreli se nedavno u njivama na mjestu koje možda krije izgubljenu varoš.

– Obilazimo i ko zna koliko još ćemo obići svita i ode se nalazimo? Sve ima svoje vrime pa i vandrovanje. „Obično mladenačke ljubavi beskrajne su vatrom žudnje i kao požar na vitrometini! Nema iskustva, koje bi zauzdalo, smirilo, utemeljilo, obrazložilo razboritošću ‚objasnilo‘, urazumilo. Ljubav se tako beskrajno bokori u slike sve novije – ničim utemeljene! Bez granica, granicom se obmanjuje u nedogled, kao moguće u nemogućem! Sve postaje dostižno baš spoznajom nedohvatnog privida! Život tako otiče poput mirisa koji vetar odnosi, a njegovo nepostojeće prisustvo hrani simullakrum. I čine ga nadstvarnošću, nikako nestvarnim. Vremenom i mašta se gasi, kopni nalik snegu na oranicama. Sadržaji, međutim, poput jesenjeg berićeta, utapaju se u gustu, plodotvornu, crnicu ravničarske melanholijske, da bi opet izdicali kao poetični izdanci – jednom! Natapa ih tuga nestvarnosti, bez koje bi svakako uvenuli. Bokore se u poetičnom leleku uvek nanovo probuđene žudnje, negde u novim prostranstvima neiskustva... potresni dokument

tragičnog nesporazuma... sve do zaboravljenih vremena... „ – Slušao da mu je otac bio u ratu vođa tenkovske brigade – general nakon čega se vratio plugu i rijetko o svemu pričao, ne miješa ali i glasno mu nastavio:

– Kad je, prijatelju, Michelangelo dovršio Mojsija, u kamenu udario kalapačem – čekićem ga po kolinu – koljenu i kazo: Progovori! A ja, ne tirajte inat jedno drugom, take cure (Tajane) nema nadaleko. – Zalaz sunca im farba bokal i čašu salašarskog vina sa bilom slaninom, crnim lukom u glavicama zrilom paradičkom u tanjiru. Ko i komad vrućeg samuna na astalu pod orom srid avlije... – Putnik osvješćuje topli lahor prešao u vijar praha. U visinam ni oblačka, zemlja potresa. Sve bliže iz daljine fijuk munja. Preko zida od cigala prostranstvo vinograda, oblaka i gromova koji vriju.

– Brid (ivica) nepogode i ne pamtim ovako što. – Ustali i ona dok govori prekriva sto žutom panam salvetom. – On pak glasom nadjačava se sa vjetrom:

– Čuo od starijih: Početkom dvadesetog stoljeća mislili su da je sudnji dan. Mještani obližnjeg naselja se rugali i nisu htjeli upotrebit zvona protivu ampe – oluje i varoš pogodila nepogoda. A važili kao pobožni, vidi i danas tko su. – Smiju se jedno drugom, nehotice zaustavivši svoje poglede, lica im uprašena, i ona:

– Sviđaš, podsjećaš me na branje i jedenje slatkog (crnog duda – *Marus nigra*).

– Meni dešavalo sa (ribizlom – *Ribes rubrum*). Dida je običavao voćke, lozu... donijet iz obližnjih mjesta, radi sorte. Jednom tako Sunce pripeklo a ukućani možda i prividno radi mene napravili podne ja ni danas nisam spavalica i iskrao se u baštu bosih nogu. I da nije bilo tete ko zna dokle bi se dero zbog usijanog crnog pijeska pod nogama i ribizle. – Djevojka kobajagi ozbiljno:

– Ni tad nisi slušao. Meni zime mučnije. Snijeg velik, oštar i teški plač gornjaka. Inje... disnotori – svinjokolji. Zimogorljiva. Jedino dragi Božići. – Stresa, zahladilo.

Nevrijeme, gledaju, odlazi prema istoku. Zvijezde blistaju u modrom sutonu, vreva oživljava u zraku i ona brižno:

– Što je sa našima? Valja kući. – On prati u visinama lijet ružičastog od nestalog Sunca galeba i još uvijek nemir vazdušnih struja, mirno:

– Čini mi se, nije ih ni dotaklo. – Oči joj se prelivaju u bojama i misli:

– Tâj svih njegovih puteva... Sudbina joj je strana ali ne i vjera u predodređenost da svaki ljudski stvor, možda i drugi, svoje poslanje, ma kako ono svijesno ili ne, uvijek na to ne pristaje. I da različitosti više spajaju nego razdvajaju.

ŽEĐ I GLAD

- **V**aroš i ljudi koji njome upravljaju nisu od Boga, al' od naroda... - Ozbiljno lice se smiješi zagledano u daljine i mladost, dijelom provedenu van zavičaja.

- Ima li puta nazad? - Gost, sjede za malim stolom bliže prozoru. Fijuk gornjaka pustim hodnicima popločanim žutim od vremena kamenim četvrtastim pločama u samostanu.

- Da, al' se još nije dovoljno urušilo u pepeo, da bi se novo rodilo - svijet. - Ljudi na ulicama sklanjaju se u svoje hladne, kojih je najviše, domove, uprašeni rijetkim pahuljama snijega i oblacima praha u zraku.

- Nekad je ova oluja finim sitnim pijeskom zatrpavala sjeverni dio grada sa vinogradima, čokoće i bile unaokol salaše. Pogotovo na gredi. U njima, kraj vrući salašarskih peći, većina ovog stanovništva do rascvalog proljeća nije dolazila u varoš, uz skuhanu u loncu slatki izmrvljeni kukuruz koji se jeo kao poslastica i divane, nije bilo ni tako rđavo. - U izbledjeloj tričetvrt džins jakni postavljenoj krznom i farmericama, sivim zimskim dubokim patikama i duge po ramenima rasute kose, čovjek primjećuje:

- Vrijeme noći duša. - Fratar u habitu bosih nogu u sandalama odgovara:

- Lutaš i lutat ćeš... makar te ljudi vole ostat ćeš sam... ti nisi od ovog svijeta... od svog poslanja nećeš pobjeć, ne boj se uvijek ću biti uz tebe... - Oluja udara ne samo nekad utvrđenje već i o čitavu varoš, okoliš, vrata ćelija; tresu olovni stari u crkvi vitraži, grane i krovovi lome, vraća i odlazi u svijet...

Zvono u klaustu braću redovnike zove na molitvu i večeru. Ulice praznije i svjetlije od fenjera kao da smrzavaju, svjetlo iz njih treperi pod udarima oluje...

Kucaji na drvenim vratima i ulazi veseo brat-redovnik sa tacom u ruci i jelom:

– Tko zna kad ćeš opet da navратиš, prihvatimo malo jela. – Šeretski stari Pavlin. Osluškuju, nevrijeme jača, fratar:

– Mnogi će večeras otići na spavanje s čašom vode umjesto hrane, ne valja. Troši se nepravedno stečeno. I crkve prazne, ulazi krivovjerje, politika... Dovode iscjelitelje, koncerte... manje je Božje riječi i službe. Vrata puku zatvaraju, od koga i čega? Ako neki u crkvi u vlasti sarađuju. Na modrom nebu i još uvijek u buri noći, na razvedrenom nebu puni mjesec. Vjetar brije i kasne na varoškom tornju sate. Prazni sokaci i privid uspavanog mjesta, brige i oluj drže ljude budnim. Oko vrane Putniku kose dok korača mrmor cesta i misli... usto:

– Valja prvo doma i na cestu... – Pazi da mu kakav crijep sa krova ili grana ne padnu na glavu. Vjetar se poigrava starim lišćem i oblacima prašine koje je u izobilju, kao i praznih riječi i pohare zlih ljudi ogrezlih u (ne)moć. Misle da im niko ništa ne može. Narod beznadan i gorak šuti.

LJUDI I VAROŠ

Upustoši mitova, teški oblaci kiše skrivali mlađak i plam zvijezda. Mučno, snažni vijar usamljenim avlijama, sokacima i po varoši prtio lišće.

I kotlić sa ulovljenom ribom i lepanja koja se pekla na žaru. A pri njemu na travi u jednoj zdjeli, vrući oguljeni krumpiri, u drugoj, zrića paradička, crni luk i zelena paprika u kolutovima, osoljeni s tanjirićem svinjske masti. Rit u talasima vjetrova i romoru trske s nešto bambusa – palčika.

Djevojka osluškuje u kafiću glasovlje u tihoj muzici što njiše:

– Dolaze il' odlaze i dalje zločini i zločinci bezumlja ratova? Povik zapada na mrak Istoka. Zar betlehemsko Dijete nije Svjetlost? Koje žrtvovalo za brata se čovjeka!

– Sa crno-smjernih Putnikovih zjena upravlja pogled vani u trubnju možda u zraku sitno sitnog snijega sa prahom, slutnje rane zime. Blago:

– Nakon popodnevne nastave smrznutu pozvao na toplu večeru i po prvi put me neko dopratio do kuće, nisu mi vjerovali. Ne sjećam se svega o čemu smo pričali... ali krasnolovit mi ponajviše o zvijezdama... Išla sam u osmi i za izvjesno vrijeme nestao. – Na stolu dvije čaše đusa i ispred nje u tanjiru komad torte od oraha sa čokoladnim prelivom i viljuška.

– Netko je morao... slabi a i godine. – Zamišljen, na licu joj sloboda sunca, poljskih svijetova, oluja, života... priča koje u ovom kraju nemaju ni početka ni svršetka. Stišćuć si ljevice na bijelom stolnjaku. Ona u sebi:

– Krijemo se u daljinama, samoći, jutrima, večerima i sokacima njiva a ipak... – U ozlati prostora od svjetiljki i sa TV ekrana.

– ... i posli svega ostat će pisma...

– Umoran od... kao i kaosa novogradnje svega i ničeg. Europa gubi a mi ulazeć u nju isto. Jer i njene duhovne i materijalne vrijednosti razara noć joj duše. Posla i pristojna napose u nas života gotovo ni za lijek, nadoknade još i manje. Jedni iz neznanja, drugi iz moranja, treći iz volje u masonerije, rijetko je čistih.

– Djevojka ga prekida:

– Valja daleko. – Na promenadi (tal. *corso*) sve je manje ljudi, nebo i oblaci od zalaza sunca crvene, asfaltom vihor lišća ko zlatni cekini za izdaju svega pa i čovjeka i domovine, prodaje. Nikad ovoliko banaka u gradu i patnika. – Putnik tiho:

– Ovom je ulicom kažu nekad jurio tramvaj do izletišta-banje, danas skoro prazno. – I oboje kao da negdje u pusti, večeri vide i slušaju stado izgubljenih konja koje traži gospodara.

– Pošast.

– I više. – Odgovara Tajana.

– Promjenila? – Pitajuć u riječima u njoj oćutuje duboku dušu žene.

– Oboje Pustinjače. – U njoj sloboda se bori sa osjećajima i gleda kako se osvrće oko sebe uz:

– Hoćemo li na zrak, ovdje je sve veća gužva. – I pomaže joj odjenut džins jaknu sa bijelim krznom, u farmericama. Pri čemu uzima svoju crnu kožnu torbu od bivolje kože.

Koračaju po crvenim kockama trga stoljećima možda od slobode ili krvave patnje stanovnika ove varoši. Noćas od kandelabra i boja opalog lišća zlatožar tlo šušti. Bijeli u visinama oblaci nalaze i razilaze bježeć sa mjesecom i zvijezdama u daljine.

– „Ljudi...“ „Grad u njima spava“ „Vjetar“ „Avlijom pustare...“ – Da bi nadjačala buru naginje bliže lijevom mu uhu i tiho:

– Negdje pročitala...

Dvije skitnice u izbledjelom svjetlu noći i oluju mraka. Gdje susretale se i susreću kaldrume, bundžije, iscjelitelji, gubitnici, pobjednici, nadajući... Lijevo fontana ubašurena slamom do proljeća, radi obično jakih zima; ne i radi onih koji je ruše iz razno-raznih pobuda i na razno-razne načine. Skrivena u vilinbaladu riječi i čina trenutaka. Isprid njih zdanje od preko 3000 prozora, avet nazovi gospoštije, za stanovništvo i okoliš. Sa sjevera joj u parku druga fontana, neuspjele boje, forme i na krivom mjestu. Zamišljena od ćutilnih, duševnih i gospodarstvenih bolesti.

– Pradjeda ti bio senator, a ti? – Radoznala i s blagim osmjehom drugaru.

– Ne iz želje jer moć je i iskušenje. – Na obali nedovid riječice u parku, između izdana od triju đuga – vrčeva i kipa sv. Ivana Nepomuka, pet ih je što u gradu što u okolici, neki je žele vratit. (*kľadenac* – česma), u dvanaestom stoljeću u mjestu Artois, u Francuskoj, kopali duboki bunar, danas arteški. Bolje na ćoškove (tur. *ćoše*) stavit česme sa vodom, jer varoš nemarom vraća pustinji. Dok nepogoda i dalje sanjari poznim satima...

– Sluteć valjda da je vihor rata prošao... – Putnik zastaje dok se vraćaju u stvarnost jer ga Tajana prekida prosvjedno:

– Ne i sam, te noći odjednom se digao vjetar koji se činio da mi želi iščupat šalukatre iz pendžeraša. A tek priča roj ko mast-mošć. – Ona svoju malu pijest ka svojim grudima i pljusak sa grana po njima (*kestenova* – *lactus virosa*). Smiju i sklanjaju u stranu.

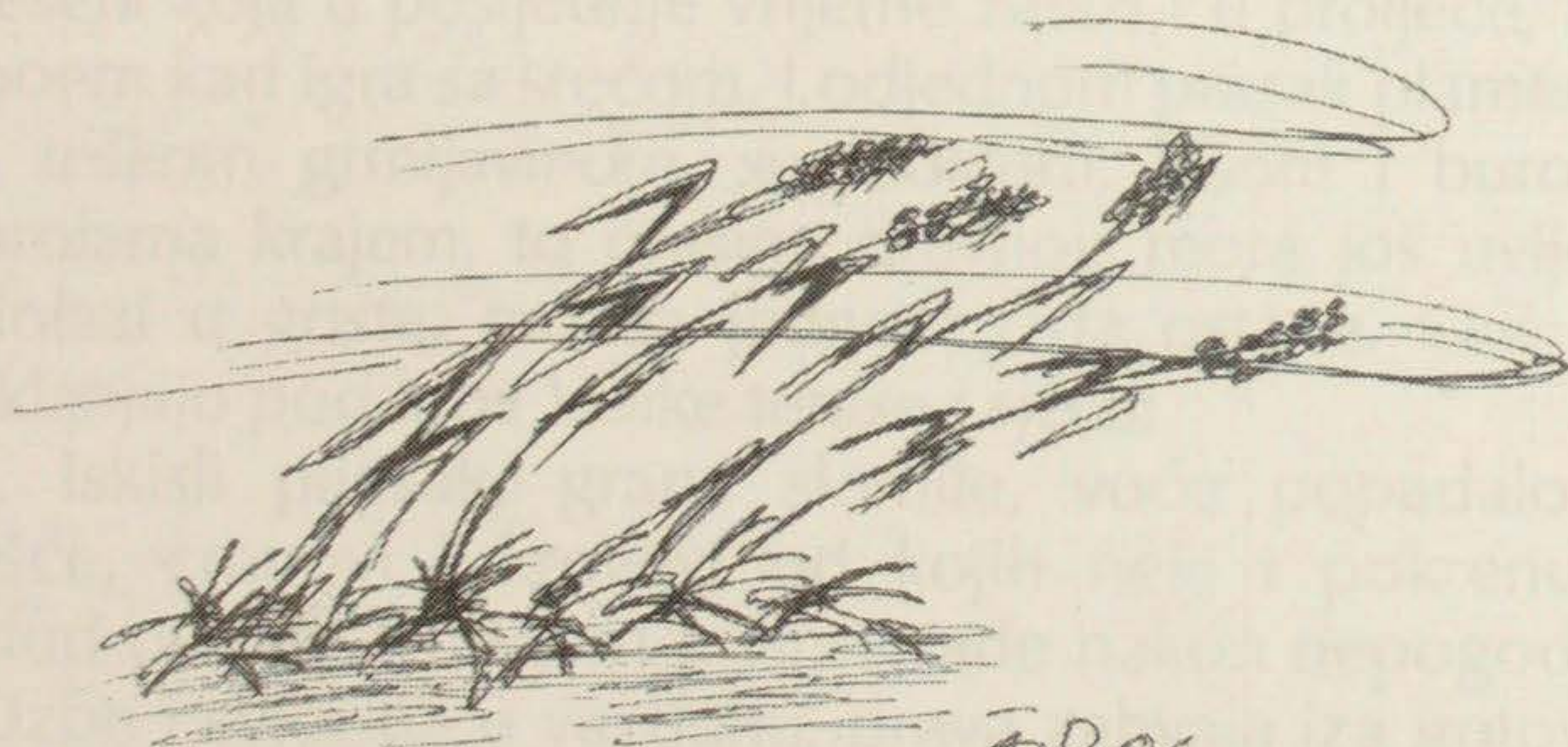
- Uh kud baš nas? - Kroz krošnju stabla i preostalo lišće proviruje Alfa a Polara, gigantska promenljiva zvijezda, spektra F8 i od nas udaljena 470 svjetlosnih godina. Sjaja 2,1 do 2,2 i mijenja u periodi od 37,97 zemljina dana. Kraj nje teleskopom primjećuje i zelenkasto sunce 9-te veličine.

- U prirodi se nešto zbiva, a čuti, između: nebo i pojave na njemu drugačije. Ljudi čudniji. Dućana na svakom uglu. Dani kraći a vrijeme sve brže teče, sve manje se radi i bojim se da se ne ostvari što slušala od stariji... Iz straha il' griže savjesti? - Djevojka dok vjetar dugu zlato-cinober na mjesecini kosu joj mrsi. Radi studeni stavlja kapucu na glavu i na glas jata ptica selica gledaju gore na pahuljaste oblake poput otoka koji i dalje nošeni olujom negdje putuju uz njenu primjebdu:

- Sprema duga i dosadna zima. Idemo. - Niz ulicu sa tornja lome časi a iz obližnje u zavjetrini poslastičarnice:

- „ ... bez suza u oku...“ - Huk oluje krošnjama, lišćem, pravom - prahom i gotovo neprimjet pjesmom pahulja. Negdje u beskraju ravnice škripa taraba i svjetlo prozora sa muškatlama.

NA JEZERU

NA JEZERU

T murni jecaj napose žutim lišćem, raslinjem i obaljem zeleno-plavog jezera i pustošjem vjetra. Šetač i šetači stazama u sivo-modro prednoćje. Žar-ugar Sunca krije se u mrkim i bijelim oblacima na nebu. Tûg časa i jeseni koja u posljednje vrijeme zalazi i u proljeće, ko boem kad igra sa srećom. I odjednom prasak plamena s teškom grmljavinom, sugradicom, kišom i burom prolama krajem, to prašina drevnog mora još uvijek dolazi u goste, možda jednom i da ostane. Oni se sklanjaju pod krov Velike terase i sjeća:

Iskisli pijesak, grane slomile, voće popadalo i lišće, crepovi i krovovi od kojih neki i pokrenuli. Hod pudara s brigom u vinograde nakon nepogode. Ozon i svježina u vazduhu, prava zahvala iza gotovo nepodnošljive vrućine. Čitanje knjige uz lampaš jer je vjetar pokidao električne žice. Roditelji otišli na stanicu – željeznički kolodvor, a ukućani ostali i čekali sesticu i drugaricu joj, najnestašnijeg stvora u kraju sada pored njega, sa školskog izleta do kasno u noć. Naoko mirne ravničarske rijeke poznate po bisernom ostrvu koja umije i da se uzjoguni. Nebo do jutra bilo tmurno i prekriveno oblacima. Dok sada kroz huk oluje sluša:

- Tko li je samo izmislio...
- ... ovaj izlet. – Putnik se smije završivši započetu joj rečenicu a ona iznenađena, razbarušene od oluje kose u svijtlo drap haljini do istovjetnih boja mokasina, i u nešto svijetlijem iste dužine kaputu, začuđeno ga gleda i shvativši počinje smijati se lagano:

- Moja zamisao. - On u dugom crnom, kao i ona, raskopčanom kaputu, pantalonama, rolmornarskom, nešto tanjem, džemperu i ljetnjim čizmama. Zahladilo. Gleda: u sjeni stubišta koje vodi sada na prazan kat, balovi i diskaći prošli, drvena klupa. Uvelo lišće im šušti pod nogama po popločanom podu. Sjedaju.

- Miris ruža, bajadere i fontane, ako je prava treba da preliva u svijtlosti duga i formi uz lom vodenih kapljica, laganih poput latica cvijeća, što rijetko biva. Pogotovo ona u varoškom parku je promašaj.

- I meni se javlja priča o vrtu... - Čelo se kraljevni mršti a lice... i tajanstveno:

- Igraš? Da nije tako ne bih ti oprostila. - Dok tâj sage kiše, ne da pada, već izlijeva.

- Riječi... - On zamišljeno.

- Igraš i dalje? E, moj pjesniče! I mama govori...

- Desnicu punu prstenja zbunjena prinosi svojim usnama. On začuđen:

- Kada?

- Gospodin je često doma i kada ode, zaboravlja na povratak, tako da nas dvije, dešava se, izmjenjujemo komšijske i ine uljudbe.

- Nešto je i u pravu... - On sjetno. - Gleda, u oku joj suza u tijelu slabost, vjerojatno ne od svježine koja je sve očitija. Kobalt boje pustoši i još uvijek nepogode, miješaju sa zlatožut plamenom kandelabra i blago:

- Nije mi do bojevanja. - Glas ko žubor jutra mu odgovara:

- Meni još manje. Dopuštam ti period od... a potom... - Bure utijavaju, ona dalje:

- Idemo negdje u civilizaciju, iako mi se ne ide.

- Desnicom ga uzima ispod ljevice i hodaju između smetova lišća. Jezero udara svojim valovljem o obalje i kazuje o mijenama, odlascima i svojim dolascima,

uprkos čovjekovoj brizi i nebrizi. Poput staramajke unučićima o čobaninu il' čobanici koji mu se javljaju u životu. Baš kao i njima odnekud miris proljeća nakon nevremena oko njih u kasnu jesen.

U RAVNICI

Vijar plamena i samog vjetra u pusti oko dola u nebo. Privid nostalgije ravnice ipak žila je kucavica u njoj života.

– Fanatično vjerovanje koje zaslijepljuje ljude. Prvi trag, i ranije u početku čovjeka, je klinasto pismo iz kraljevske biblioteke u Ninivi. Kaldeja, plodna dolina donjeg toka rijeke Eufrata i Tigrisa. Zemlja učenjaka-svećenika, astronoma, astrologa, iscjelitelja... I po sjevernom brdovitom dijelu masiva Medija nastala riječ je magija-čarobnjaštvo koje zapravo nema svoje domovine. – Kao da gleda samo njemu zvane vidljive stranice knjige a oluja mrsi dugu mu kosu i riše pejisaž, ako, po svojoj želji i mašti:

– Ovdje nije toliko o neprosvećenosti naroda iako i to stoji. Bilo je i učenih, većina okrenuta životu u prirodi zadržala je i paganstvo. A u Europi svećenice, sibile i druidske vračare potisnute od kršćanstva dobile su status *coprinca* uz gramzivost, klevete, osvetu na tuđa dobra i od rođenih su proganjane kao vještice i višci. Naravno neki su i čarali da bi u sebi mračne sile nesvjesnog, koje razaraju vladavinu svijesti, potisnuli samim sobom. I da bi uz pomoć svakojakih postupaka svećenici i svećenice demonske crkve protivu Božje crkve vladali silama prirode i ljudima. Pa i onim činima kad je u njihovim djelima bilo kemije a ne nadnaravi, bilo je zlo jer nije bilo iz ljubavi. Magija su sve obmane koje dolaze od ljudi koji varaju i žele drugima vladat. Metla, danas kućno pomagalo, u drevnim hramovima i svetilištima bila je simbol moći. Jer odstranjivala je

u njima vanjske elemente koji su ih izvana ulazeć u njih zagađivali. Drška je tokom vremena postala urok jer su vještice na njoj kroz dimnjak odlazile na njihov sabat, sastanak sa drugama obično na neko raskršće. Novorođeno dijete u kući, u kolijevci, otac je noću čuvao s batinom do krštenja, ispred vrata, od nesretnica, iako je na novo stvorenje stavljalo i neki nabožni predmet, kako ga one ne bi zamijenile ili ukrale. Ako bi se rodilo sa košuljicom, zubima ili nekim drugim znakom, znali bi i uništavati ih kako ne bi bilo neovovremeno stvorenje, tatoš...

– Nastavi, ne znam da je netko o ovom pričao i pisao. – Crne uredno podšišane kose u zelenoj vojnoj jakni i farmerkama i patikama. Radnik nekad jedne velike TV kuće.

– Nije li i ovako dovoljno čarobnjaštva u krizi duše, gospodarstva, razuma... – Uzdiše, drugi u iznošenom džinsu i sandalama sjede prekrštenih nogu skoro na osušenoj travi na zemlji.

Odjednom vijar udara u oganj a žar pršti s plamenom na sve strane poput roja pčela koji bježi iz košnice i usput zna i da ubode. Upalili ga od suhih grana obližnjeg šipražja i šiblja u blizini.

– Ovo mi se nije dogodilo ni kad sam radio emisiju o katunima. – Primjećuje publicista veselo.

– Meni da, kad sam sâm ili sa ostalom djecom purio-pekao na žeravi klipove kukuruza prije branja ih u jesen. – U ruci im po komad vruće mesnate slanine sa vatre na prutovima i ljev u drugoj. Camera u rastvorenoj torbi iz koje novinar vadi salvetu s pogačicama koju rastvara i pruža drugu.

– Ovako slatko, retko sam jeo. Još da je čašica kajsijače. – Sabesjednik se smije i iz svoje platnene torbe vadi mu pljosku.

- Nosim je zlu ne tribalo:
- Često lutao njivama, sanjario i gledao u plavo nemirno nebo, koje znali povremeno zakrivljivati šaroliki oblaci. Jata sa sjevera ptica zaustavljala da se odmore na ritovima i nastavljala na jug. Vjetar ne da bi duvao, već grmio i lomio u svom hiru, slobodu i maštu vidika.

- A klinka? - Smijucka publicista.
- U početku nisam čuo kasnije slabo viđao sve do... - Ušućuje.
- Nije važno. - Pomirljivo pitalac i nastavljaju o svakodnevicu.

Orkan čas jača, čas slabi čas... ipak, čini se, sve je snažniji. Obasjani crvenilom, manje od vatre, više od hladnog zraka i golemog sunca koje se sve više skriva iza udaljenog u njivama salaša. Trska i visoka, ko plameno more, trava ljulja i smiruje da bi uslijed oluje raspršivala u beskraj ravnice svoje zriło sjemenje ptica i zvijezda...

U PROŠTENIŠTU

Vječiti putnik vjetar ovršjem šume i stazama gore. Zvijezde i okrugli mjesec nebom bliže ponoći. Iz svetišta kroz vitraže svijetlo i poneko unaokolo padinama brda iz domova. U daljini velegrad u tisuć i tisuć... iskri svjetiljki. Vjekovi... stoje ili prolaze? Tihi mrmor glasova u molitvi polusanjivih proštenjara, došli uglavnom iz daleka, kroz otvorena vrata hrama.

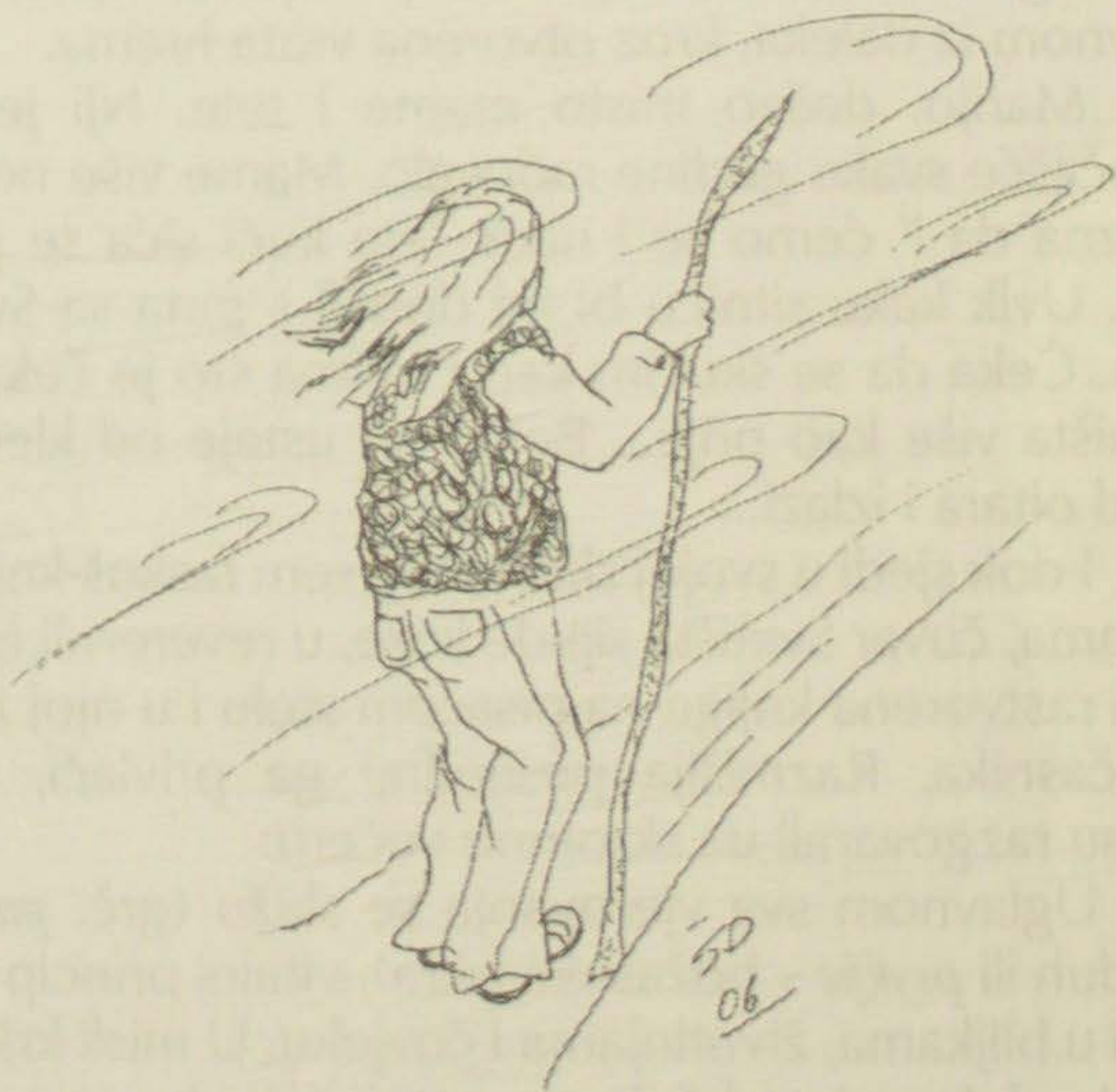
– Marijo, došao misto mame i tete. Nji je ovo hodočašće svake godine radovalo. Mame više nema... i ko zna da l' ćemo se i nać? Teta kući sića se prošli dana. Uvik kaku sitnicu bi mi doneli s puta sa Svetog mista. Čeka da se skućim kao i mama što je čekala, a ja... ništa više kao prije... Boli... – I ustaje od klečanja ispred oltara i izlazi...

– I dok sjedi u svojoj skromnoj, sem raskoš-knjiga u policama, čuvar Svetišta sijede kose, u reverendi ispred njega rastvorena knjiga na pisaćem stolu i u njoj zapisi hodočasnika. Razmišlja posljednji ga privlači, malo prije su razgovarali uz skromnu večeru:

– Uglavnom sva vjerovanja se slažu (grč. *pneuma* – dah, duh ili *psyche* – božasnica iskra), vitalni princip duša nalazi u biljkama, životinjama i čovjeku. U misli kršćana duša je duhovni sadržaj, nematerijalni i besmrtni dio čovjeka koji ujedno ga vrednuje kao individualnost. I ako nije dovoljno snažna u kušnji, gubi... – Raspravljali... i otišao:

– Dolaze i odlaze proštenjari ali kao ovaj... utonio u gorčinu i san i kamo? Zdravo Marijo milosti... – Prisjeća svojih mladalačkih dvojbi... vani vjetar čas

smije čas tuguje čas... luta kao Putnik u iznošenom tričtvrtnom kožuhu, bijeloj košulji, farmerkama i patikama u hladnoj i olujnoj noći...

VEČE

Neki muk oko duše mu i srca, sjeća se angelusa iz daleke varoši, sunca i košave koja se dizala sve jača i gibala u zraku. Vitlala prašinom, lišćem, krošnjama drveća, krovovima... i mislima. Kao drugoškolic gimnazije sjedio ispred kletikolibe-zemunice il' podruma sa buradima punim starog vina, ispod golemog drveta zimske kruške u vinogradu neobranih plodova. Za drvenim stolom na kojem je svjetlost lampaša leljala po toploj večeri u tanjiru iz laboške-šerpe sa paprikašem od krompira i šunke kao i komadom friškog kruva iz bilog nulaš brašna samuna. Kraj nogu nikad vezivani šarplaninac. Rumenilo neba trnilo u srebro, modrilo i tamu sa zvijezdama. Neobjašnjiva žeđ misli lutala i lutale. Slično kao ovog trena ali i teže... kao da mu je neko ukrao dio njega... Rijetko se zaustavlja na putu u kakvoj krčmi u predgrađu, napose u luci i magli priča.

Za drugim stolom umoran od uveseljavanja prisutnih, stari violinista nakon skromne večere, bogat životnim iskustvom, ustaje i prihvata se žica. U sebi:

– Lice blijedo, gorko... Putniče, vjerojatno si zaboravio zavičaj i misliš on tebe, ipak... I meni slično se zbilo, učio škole i htio mijenjat svijet, vjerovali i moji u mene a srce svoje poklonio u času slabosti njoj koja me je iznevjerila i ja nju... Stoljećima gažena žena opstaje radi svoje ljubavi, krive ili prave. Mudra, snažna, lijepa... i ako je ne razumiješ nemoj joj ni prilaziti. – Lik mu javlja:

Oluje krik u cestama jedne zore na obali jezera i riječi koje optuživale.

- Zar misliš da se u meni ne bori žeđ za slobodom? Al' ne zaboravi, u našim traženjima se nalazimo i dopunjujemo. E, moj Pjesniče-Putniče. - Malom desnom dignutom pijesti prilazila mu bliže dok oko zglobova ruku i prstiju svjetlucale grivne, prstenje i biserje. Oko krhka, snažna, plemenita, lijepa tijela i lica s dugom ridozlatnom raspletenom kosom lahorvjetar tajni lutao. A tek iz čudesno krupnih očiju boja ili... i šapat: „Vrijeme imanje djedova“ „Dušu i srce...“ „ - Stavlja prst mu na usne:“ „I ja tako prođoh...“ - Putnik se vraća u stvarnost. Starac, na kraju izvođene pjesme, s gudalom u zraku pozdravlja, prilazi Putniku da popričaju. I dok sjedi sa virtuozom instrumenta uz čašu vode i pitkog sredozemnog vina, on uzalud kuša, kao i one davne u vinogradu večeri, dok čekao neznane tate, da uhvati vrijeme istine, u svoje mrke, suncem, vjetrom, cestama i paorskim davnim radom, ruke, ili događaje koji teku i samoći bježe sve dalje i dalje... Pridružuju simpatična i srednjogodišnja im domaćica i suprug joj a vreva ljudi vani ne slabi... Svjestan da mora dalje a ne zna još kamo, valjda će do jutra da se odluči. On se nanovo gubi u mislima, što novostečeni poznanici primjećuju i tiho se udaljuju. A drevmlad il' Putnik ne primjećuje kako vani more i mramorje, mramorje i more lome, rasplinjuju, i susreću uz pjesmu munja, gromova između neba i zemlje, možda i dalje, ove ne po prvi put teške noći. Puni mjesec u mrkim i blještavim oblacima kiše i vjetrova, učesnik kaos ne kaosa, skriva i ponekad izviruje iz rojoblaka koji oluju negdje dalje hite. I ujutro o prvim zracima sunca Putnik-namjernik iz daleke zemlje, poći će cestom s krikom bijelog galeba...

LAŠCI

Istina o masoneriji nije znana ni svim njenim članovima al' iz djela se vidi da ona pripada svijetu tame. Sili koja se trudi čovjekovu civilizaciju da zatre, čak i dalje. Služec i simbolima: bagrem, stup (mudrost, snaga i ljepota), šestar, trokut, hram... ceh-udruga im se sastoji iz tri sutpnja: šegrti, kalfe i majstori. Porijekla možda prije kultova Asirije, Babilona, Egipta, Grčke... u srednjem vijeku dio njih je graditelj, slobodni zidari, katedrala i u osamnaestom stoljeću prvu ložu osnivaju u Londonu, većinom Jevreji, ne i sam narod. Slijedi američki kontinenat... danas prisutni na cijeloj planeti. Umni i talentovani pojedinci, na vodećim ili prikrivenim mjestima, u životu raznih profesija. Igraju kao djeca i među sobom, ratuju, ne i sa naivnim posljedicama. Pod krinkom dobra a i zla djeluju gdje se nešto ili ništa ne dešava. Uzrok gotovo svih zala i rušenja indentiteta čovjeka, naroda, povijesti... uništavajuć nedavno središte jedne varoši, ostatke iz prošlosti, gradeć na mjestu zdanje bez budućnosti jer njemu slični zvrje prazni, vječna počivališta... opite s prirodom, s čovjekom i tko sve može nabrojiti što sve još ne, brišuć im osobenost, porijeklo i budućnost. Za masone je obrađeni kamen nešto što odgovara za ugradnju u velika ljudska i kozmička zdanja, počinjuć uvijek od početka, jer im rad nikad nije završen (grč. *eisodēo* – činim ući, traženje i upoznavanje skrivenog). Ezoterično društvo, spoj salomonske i pitagorejske kulture i simbolike svetih riječi hebrejskog korijena. Izborna bratstvo solidarnije i obaveznije nego krvno, sukob nebeskih

i zemaljskih sila. Idejna magijska i prometejska težnja za obogotvorenjem, Veliki Arhitekta Svemira im je bog i oni (masoni) žele biti kao on. Masoni mogu, po zadatku pripadat svakoj religiji, napose velikima, kako bi njihova tumačenja obrnuto tumačili i tako ih razorili. Evolucija čovjeka u nadčovjeka, vjerujući da je svaki od njih pozvan i bog i da će svijet spasiti svojim djelima rodivši ga u novi svijet. I kao takav Masonski savez je najpogubniji idejno i učinkovito, kao zubača teško iskorijeniti, ali i velika potreba da se to učini, kako ne bi uništio osobnost pojedinca i ljudske zajednice.

NEVOLJA

Sate pred ožujsko jutro, varoš i okoliš u nedogled bez ljubavi, mržnje i nade tresu u svekolikoj stvarnosti. Možda i ljubavi, jer među si žiteljima ima i brige i pomaganja. Suvo i bez snijega, i neotišla zima, ali ni pristiglo proljeće, u nagovještaju. Danju i noću čelične ptice na nebu i u njima poslušnici obijest i posluh (ne)moć istresaju dolje na zemlju. Nepregled i nepregled... javljaju stoljećima neviđena jata zvijezda. Jedna djevojka noću ispružena na fontani sred trga sanjari gledajući ih radoznala. Nedaleko u knjižari šaroliko društvo, uz priče i poneko pivo, uz girice i sok, provodi vrijeme iako su policijski časi. Knjige, riječi, java i snovi često nas i postide, pojedinac bez traga počela i narodi su bez postojanja. Uče a mi ih ne prihvatamo pitajući tko nam u bešćutju čini krivo. Domaći i pridošlice i još dolaze, u varoši i okolišu, kraj tranzistora i ponajviše škiljave svjetlosti svijeća osluškuju čase grmljavine vatre sa neba iščekujući dan. U strahu nesnalaženja, nade, boli, jada, gladi... slatkorječitosti bluda i čedomorstva svega i ničeg. Ni mrtvima ne da mira, (lat. *os*, *ossis* – kost), bacaju psima koji ih neće, umjesto u kosturnicu, posebnu građevinu na groblju. Iz poštovanja prema ostacima ljudskog tijela i dogme o uskrsnuću. Putuju kolone na nepoznata im mjesta kao i živi u logore, nabijaju ih na kolac, muče što čovjek i kada vidi ne možda vjeruje, siluju, peku na ražnju... komadaju i skrivaju u možda za sada nikad otkrivene grobove. Raseljavaju... Neljudi u osionosti kušaju izbrisati iz postojanja ljude, stvorenja i prirodu. Grabež laži, novca... ali ne i moranja.

Beznadno zavijanje pakla. Krah humanitarne pomoći u otimačini samoimenovanih moćnika u ime svog, a ne objavljenog Boga.

Rano i za glas je zvona u tornjevima. Sivilo i tišina sokaka i dalje sve do prvih pramenova zore. Dok u domovima nastavlja na TV ekranima hod ratnih filmova sustava kojeg je navodno aktualna vlast srušila i njoj sličnima iz uporabe žare i pale, ne i svima u kojih još plamti ljubav, nada i vjera. Da je hrabrosti i razumlja... Šar, u sve jačem ujutaru oblaka koji kao da spremaju gozbu kiše, ipak vid i nevid vatre projektila u tom ih priječe.

Nekad u mariner boji farmericama prolaznik i u tričetvrt kožuhu iz kojeg izvire kragna bijele košulje. Na nogama lagane kafene boje čizme. Oko lica na hladnom zraku i vjetru leluja duga smjeđa kosa i jedan sniježni mu pramen preko sljepoočnice. Na televizorima filmovi prekidaju izvješća o bombardovanju. Ulazi u tek novu slastičarnicu po burek sa sirom i stavlja u izrabljenu kožnu torbu o desnom ramenu. Sve je bliži periferiji pridrimalog grada. Nakon mučne i obično neprospavane noći. I sve dalje, kuća manje koje se gube u prostoru i vremenu ravnice. Uz asfaltni a potom ljetnji – zemljani put išćikalo mlado žito i križevi, nekad mnogobrojniji. Putnik, skitnica, tat u ovim smutnim trenima, lovac, hodočasnik, il'... hitar. Sunce se pomalja u beskraju neba i zemlje u oluj sjaju svog svjetla i sjena mu, treperi u sve snažnijem fijuku košave, grmlju, stablima... još neozelenjenim. Usamljenik ih koristi u pustari kako bi ostao neprimjećen. Osjeća nije sam, kriju se oko njega ustrašeni, zbunjeni i naoružani. U visinama novoval ledenih ptica i sve grči, lomi i tutnji. Zalud tvrdnje o boljem i humanijem sutra, povijest svjedoči o želji za vlašću, grabeži...

Zvijezda prividne veličine -26,8 nam Sunce dodiruje zenit dana a cesta nastavlja, uokolo puta punog praha i grudvi zemlje uglavnom nepoorane u korovu njive pa i sa posječenom u badnjevima kukuružnjom – kukuruzovinom. Stanište sitne divljači. A u bagrenjacima više srušenih nego živih salaša. Omanje bare i u njima žbunje, šaš i trska u čijim listovima vjetar izvodi zagonet melodije. Odnekud zec zaustavlja i radoznalo gleda u neznanca nad čijom glavom spuštajući prelijeću utve. U modrilu horizonta naziru ritovi, jezera i rječice sa šumarcima. Na mahove iz očar-začar drevne a i mlade zemlje poneki salaš-okućnica i grmljavina oluje bombi. Stvarnost i snovi, snovi i stvarnost utapaju u čas života. Nakon još gušćeg prašumlja čovjek se zaustavlja na početku ledine spušta na koljena i cjeliva tlo, koje miriše na proljeće i ljekovite pupajuće trave. Gore ni oblačka a Sunce na tričetvrt je liniji dana. Galebovi brodeć zrakom kao da prizivaju sve jači oluj i nemir košave čas milijuće čas orkanske. Zlato-plam trave u nedalek avliji do koljena njija ko šapat majke nad djetetom u kolijevci „Život je mio ako se u njeg vjeruje“. Iako niječemo predodređenost u čovjeka ona postoji – poslanje.

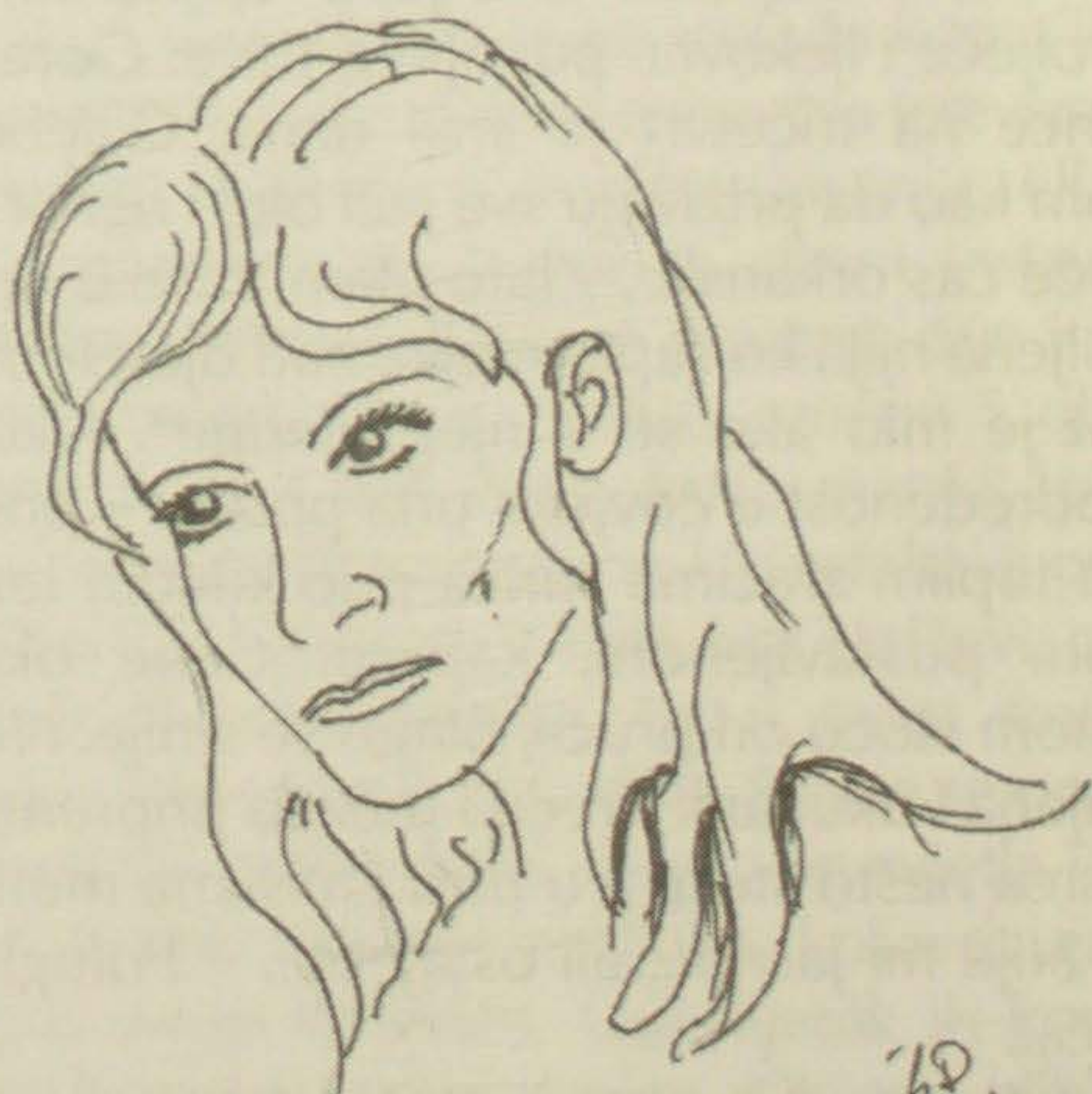
Na toplim zracima sunca prid kućom teta u sivom, krznom postavljenom, kaputu. Čebe oko nogu u pletenom stocu od pruća, blago se smije. Nedaleko od nje Tajana i ukućani. Kreću i možda pripremaju večeru. Oko srca nešto steže a u duši i mislima muti...

– Nije mi jasno... ali ostajem... – Poluglasno sebi i povlači...

Varoš još drijema i početak je lipnja. Putnik nezanimljiv za ranoraniocce maloprije je izišao iz samostanske kapele od Crne Gospe. Već cijeli tjedan ne bombarduju. Umiven novo-starom zvijezdom, Suncem, koja se sramežljivo budi na istoku i osluškuje

lahor koji mrsi dugu mu kosu. Buk i huk obilj vode na trgu u mrmoru kapljica boja u fontani. U potaji u Putniku bol, briga, ljubav... i sjetno sebi:

- Ode više... - Na licu gorki osmijeh drugima i sebi. Visok sa štapom višim od njeg, kažu ovdje nekad živjeli divovi... upućuje u plam-jutru i sve jačem vjetru na cestu... Putnik, Pjesnik, Hodočasnik... U plaveti visina ravnice bijeli galeb ispisuje cirkove...

1/2
Ob.

TAJNA

Pusto li bajkoliko negdje zapreteno u javi ili snu, grmljavina nevremena u krug beskraju večeri u ravnici kruga budi ulične svjetiljke. Razina horizonta u vjetru, prašini, lišću, slomljenim granama, krupnim kapima kiše, leda-grada, gromova, crijepa sa krovova, što se miješaju. Baš kao dobro i zlo. Struja gasi, uz upaljene u slastičarnici na stolovima svijeće, za jednim čekaju da nevrijeme prođe, u izlazećem ljetu. Čini se ko i u Svemiru na prvi pogled kaos a ono red. Stišava i kiša u svojoj silini ali i dalje uporno lije i lije...

– Gotovo kao neki dan ali i žešće. – Sjeća se prašumlja i u njem djevojka nekad velelepne katedrale s kološtrom-samostanom, sem i danas služec i održavajuće kapele i dijela samostana. Osjeća kako mu se oslanja o lijevo rame, duge gotovo neprimjetnog mirisa kose i sluša kako mu dalje priča:

– Ni od kog nisam čula za to mjesto niti priču. Mora da je bilo veličanstveno i posjećeno. – On zamišljeno:

– Poštovano ali i usamljeno baš radi duhovnosti i znanosti sa čime su se bavili njeni stanovnici. Počelo seže u stoljeća okruženo pitominom kraja, rječicama, gajevima, oranicama, jezercima... – Ušućuje dok sluša kako kiša jenjava i gleda u njene krupne i još uvijek nepročitane mu oči, često pune bola, čežnje, povremeno i inata, ljubavi, praštanja, radoznalosti... govori:

– Kako narod gubi u povijesti... kušnje... neću reći odvajkada nastanjen ovdje ali sigurno odavno kao pustinjački red redovnika, došli skupa, iako u nekoliko

navrata tokom vjekova još doseljavao. Nestaje radi udruge domaćih i stranih bludnika i pijanica svega i svačeg u zajednicu, samo ne u osobno dostojanstvo čovjeka. – Sjetno, dok djevojka skrhanu:

– I moji došli... – On toplo:

– Svako je dobro došao u ovaj bogat kraj jer se između sebe obogaćujemo, ali ne i zlotvori, pogotovo u svom narodu. Zar kraljevno oboje nismo iz moranja litalice i skoro da nemamo doma i ne pripadamo ni jednom narodu? – I dalje sjetna:

– Da nije bio slučaj da li bi mi rekao za mjesto kako umijemo vjerujući jedno drugome da pričamo i što ako ga netko otkrije? – Putnik:

– Sumnjam, u tom najpustijem i najnepristupačnijem dijelu pustošja ovog krajolika. Tajnu o njem nasljeđuju pojedinci kao i njihovu nakon nevolja veliku knjižnicu.

– Ali... – Tajana.

– Stoljećima ni jedno žensko biće nije, ako dobro znam, saznalo za ovu tajnu i povijest... ja ti vjerujem i ne brinem. – Skoro u istovjetnoj odjeći: u bijeloj iznošenoj košulji dugih, za razliku od njega rukava koje joj je zavrnio do lakata, farmericama, bosih u sandalama nogu, u njegovu do njih torba na rame, od kožnih prepletenih gore kaiševa. Duga zlato-riđa kosa. Tajana mu smiješi, svojom malom lijevom pijesti čvrsto prihvata njegove i šapatom mu odgovara:

– Sve dok se budu vraćali stvarni ili izmišljeni dugovi neće biti mira, iako ne možemo dopustiti ni vlast zlu.

– Oluja se vraća, obično ovakvo nevrijeme događa se u tri navrata pa i umije cijelu noć da traje ili slijedeći dan ili dana. Šum vodenih kapi i boje noći miješaju se i prelivaju u zavijanju vjetra i povremenoj magli, valjda i sati.

– Lijepa i mudra razvedri se. – Putnik.

- A, ti prijatelju? - Tajana brižno. Vani nakon nekoliko pokušaja da utrnu kandelabri se vraćaju ustaljenoj svjetlosti. Žamor posjetilaca nešto veći i nakon trenutnog zamora nevrijeme nanovo nastavlja: hladni vjetar krošnjama sa kojih stresa lišće po trotoaru i sokacima s vodenim potopom i munjama na nebu. Ljudi većinom u svojim domovima kušaju se povući na spavanje i od briga većina u vlastite bajke, snove... pobjeći iz stvarnosti.

- Ti me... - Djevojka tîo i oboje se zbunjuju.

- Samo jednom u životu susreće drago biće kojem nemaš pravo nanijeti bol. - Sjedeć oboje za stolom blizu izloga, Putnik kuša pogledom da se izgubi na ulici preko u pustom parku ispred velikog gradskog zdanja.

- Ne želim da stradaš, ne iz pristrasnosti, domaći i ne, otjerani od svojih, skupa i ne iz ljubavi već iz pohlepe, umišljeni pljačkaju većinu, bez obzira na vjeronazor i nacionalnu pripadnost. - Teško.

- Mili, naši puti, iako za mnoge ljudi, nisu njihovi...

- Blago i sjetno, riječi i tako zagonetnih boja ko poljsko valjda u proljeće cvijeće sa čežnjom života u krupnim joj zjenama, lica i tijela kraljevne... I nanovo gledaju... a ona šapuće:

- Pusti oni nisu mjerilo dobra... - Valovi oluje dolaze i odlaze sa kišom, lišćem i oblacima... ulicama, sokacima, oranicama, cestama...

KRIK VATRE

– **Z**ločin je nijekanje sopstvene krivnje u vidljivom i nevidljivom postojanju stvarnosti, iako se ona mijenja i ne mijenja. Bogohuljeć ne želeć istini bliže. – Zagledan u mir nemir plavetnila neba i ravnice koji ćute il'...

– Gubiš u mislima i riječi daleko, daleko... zbog čega se slabo poznajemo. – Kraj obalja, obalja jezera koje najbolje zna kad se doselilo u ovaj kraj kao i njegova subraća. Što doživljavalo i doživljava sanjareć tuđe i svoje snove.

– Stari Zavjet govori o varoši kao o osobi a Novi Zavjet kao o majci. Sv. Pismo još govori o gradu kao o Babilonu koji je suprotnost nebeskom Jerusalimu. Prelazeć svoje omjere u fizičkom i psihičkim razinama od nerazum pojedinaca varoš uništava sebe i svoje žitelje. Bilo koje mjesto bivovanja u kojem kocka, krčme, laž, raspuštenost, bezumlje, neljublje... onih, kojima je puk povjerio u njem vladavinu, je propast.

– Pusti, ima vrijeme kad se ne priča radi čovjekove nemoći u njegovim djelima o dobru. – Nikad ovakvog snažnog vjetra na ovoj obali i u okolišu, ne da duše nego kao da bi premješto i građevine, vrije. Lišće svih boja zbog nedavnih kiša po zelenoj travi, šljunkovitim stazama, između ukrasnog šiblja, stabala, cvijeća... igra davne ili trenutne jeseni?

– Samotnjače, znaš li u čemu je dragost često gorkog života? Baš u sanjama, sumnjama, strepnjama, susretima... – Zdušno i prilazi bliže glasu i riječi joj, ko rasuto biserje iz ruke, veselo probijaju kroz nevrijeme kristalno-sunčanog i prohladnog dana.

– Čuj, da sam pirat, rado bih istim onim zakonima kojima se služe današnji mangupi-kriminalci i snalažljivci-grabežljivci njih opljačkala. Ako nas lažu zašto to čine i sebi? – Putnik uozbiljuje i pita:

– Ratnica?

– Oboje: „U ravnici“ „Krik vatre skoro do zvjezdana neba“ „I tî oluja vî...“ „– Mili“ „Lahor sunca...“ „Sa jednog od maglenih otoka života“ „Donio me tebi“ ...– Odjednom između njih diže trubnja šarolikog lišća i ona zaustavlja a on odlazi dalje u bijeli svijet. Smiju.

– Zar te i oluja štiti od mene kad pojaviš se iza tolikih godina ili mjeseci koje sam proveo na cestama?

– Sjetno u teksas jakni, pantalonama, duge crvenom vrpcom skupljene kose niz leđa u rep i u lakim mokasinama boje oraha. I sa neizostavnim mindušama, prstenjem i narukvicama.

– Danas imamo strašno dobru užnu-ručak a tek pogača s makom, moje djelo, koju sam pripremila. Dobro prošla na univerzi na ispitu, usto mi je i rođendan.

– Čestitam, ali kako si saznala da sam došao i zašto pobjegla od gostiju, kraljevno. – Zbunjeno. U iznošenom i raskopčanom kožuhu, bijeloj košulji, farmericama, sandalama na nogama i krem-čarapama. Kožna, godine vidjela, na desnom ramenu mu torba. Djevojka ljubomorno:

– Nadam se da te u daljinama nitko ne čeka jer nanovo u njih gledaš, il? – Svoje ko noć oči upravlja nazad ka njoj i smiješi se dok vjetar igra dugom mu kosom, a ona:

– Nikako da mi odgovoriš. Ona osjeća da div pred njom, ma kako tajanstven i moćan, zapravo je mek i loman.

– Jednostavno, gosti su ukućani i bliži a saznala

sam da ovaj put ne lutaš blizu kuće već nešto dalje i uz blagoslov moje mame i tvoje pobjegla od slavlja. – Neumoljivo ga gleda svojim za njeg još uvijek neuhvatljivim bojama krupnih očiju i šuti. Glas joj, čini se, treperi ko najfinije strune cesta koje ga mame u sanje...

– Moraš nam do salaša. – Tajana uporno i kao da moli dok pruža mu ljevicu za poć... Oluja i dalje poigrava okolinom i napuštenim bijelim drvenim, u parku, klupama, sami u pustoši zaboravljaju gdje su ali i kreću jer znaju da ih čekaju doma...

...the ... of ...
 ...the ... of ...
 ...the ... of ...
 ...the ... of ...

...the ... of ...
 ...the ... of ...
 ...the ... of ...
 ...the ... of ...

...the ... of ...
 ...the ... of ...
 ...the ... of ...
 ...the ... of ...

...the ... of ...
 ...the ... of ...
 ...the ... of ...
 ...the ... of ...

...the ... of ...
 ...the ... of ...
 ...the ... of ...
 ...the ... of ...

...the ... of ...
 ...the ... of ...
 ...the ... of ...
 ...the ... of ...

SIROMAŠNI I BOGATI

Lome il' lomili vjetrovi u noći, a počelo prije Velike Gospojine – Dužijance. Čiji se nastanak gubi u doba predaka i paganstva nomada, ratnici i povremeno domaćini-ratari: koncem ledene ere na Srednjem istoku javila se hibridna pšenica, jedno od mjesta kod grada Jerihona. Mikrokozmosu čovječanstva. Divlje pšenice u početku ukrštale prirodnim putem sa divljim kozjim travama: četrnaest kromozoma divlje pšenice sa četrnaest kromozoma kozje trave stvarajuć sortu emer sa dvadeset i osam kromozoma. I hibrid širio vjetrom jer mu je sjemenje bilo sakupljeno u ljusci, što danas, jer je klas prečvrst da bi prsnuo. Umnožavajuć do četrdeset dva kromozoma i dalje sa prirodnim kozjim travama pšenica je dobijala na kvaliteti i za kruh. Ljudi iako je nisu sijali počeli je žnjet srpovima od kamenih sječiva udenutih u gazeline rogove i kosti. Trave slične divljoj pšenici rastu i danas na padinama oko ruševina Jerihonske kule ukopane od 14 – 15 metara ispod današnje razine tla, prostora minulih civilizacija. Pšenica u ovim krajevima je bez premca. Nekoć nedjeljom i blagdanima, iako nije oskudjevalo u mesu, pogača i kolač su bili glavno jelo. U Hebreja, uz ulje i vino jedna od obrednih prinosa i žrtva Bogu je bila pšenica. Kinezi vjerovali da je žito nastalo iz vode a voda od vatre, hrana besmrtnosti. Za Egipćane, klas žita je krio Ozirisov amblem smrti i uskrsnuća. Klas žita u Eleuzinskim misterijama označavao je uskrsnuće. Zrno koje umire i nanovo rađa predstavljalo je inicijaciju – ponovo rađanje u praiskon stanje. Sv. Ivan evanđelista

je zapisao: „Zaista, zaista, kažem vam, ako pšenično zrno ne padne u zemlju i ne umre, ostaje samo. Ako li umre, rodi veliki rod“, označavajuć ehauristijski simbol koji očituje Kristovu ljudsku narav.

– Vrapci pod strijom odavno zbore kako dolazi pošast... tame. Ljudi teško priznaju istinu... Kolone... tajom i javom, ne kao nekad švercera duvana možda i druge za uporabu robe, kojih i danas ima, izbjegli... u bezdomlje, nuždom-prisilom i laž-obećanjima, mladi i stari. Žene, ne iz volje i strasti će roditi novo biće, bilo il' ne, dobro biće, bez oca, a majke? S namjerom nekih preko žene prognat narod sa djedovskih ognjišta. I teško do ljubavi i dobra kad osobnost povređuje i svi oni koje uklonila zločinačka je ruka i uklanja, napose duša i srce. I radi toga, ne iz straha i lakumosti, nego opreza i tradicije, skrilo žito, ispečeno meso u kačice-posude s zaklopcem, s mašću, usoljeno i slanina kao i druga hrana... oruđe, alat, sersami-alatke... zlu ne trebalo. – Zvijezde mu šute al' veselo trepere pred jutro dok snažni oluj-vijar prikriva tragove djela i sudionika. Usamljenik sjedi na snopu trske pri pritajenoj, u pepelu, žeravi okružen badnjevima trstike. Rijetko bivovanje čobana i stada ovaca. Šarplaninac kod nogu, dobio jednom na pohodu i rijetko ga vezuje, misli možda kakva zvijerka ili vjetar i buni, nemiran. Ne zna usto da li bi kući ili još malo ostao u samoći i razmišljanju.

– Gospodin bi mogao da mi ponudi gostoprimstvo, smrzla. – Iznenaden. U svjetlosti zvijezda Tajana. Razgrće pepeo komadom suhe grane i sa nekoliko još stavlja je na žeravu. Prihvata i drvenu čobanju, drveni sud za vodu ili mlijeko, koju vjerojatno u početku upotrebljavali čobani-pastiri, lijeva joj u ruke da bi ih oprala od rada i umila. Vidi uprljana i ne smije da joj se nasmije jer puna je protesta. Ne zna kako je među

seljanima nije primjetio iako priznaje da umije vješto i da se skriva. I dok briše peškirom-ubrusom iz kožne mu torbe, brižno:

– Ozbiljno prijatelju? – Pas veselo vrti joj oko nogu iako rijetko koga trpi naročito blizu gospodara. Djevojka u farmericama, crvenoj košulji i bosim u sandalama nogama, dugu kosu crvenom vrpcom vezuje u rep, drhti. On pak sa sebe skida džins jaknu postavljenu krznom i stavlja joj na leđa.

– A ti? – Blago i gleda ga u bijeloj, košulji, farmericama i bosih nogu u sandalama. Sjedaju na snop i ona dio jakne prebacuje i na njegova leđa i noge pružaju prema vatri koju hladni vjetar razbuktava.

– Gladna! Znam da pri sebi imaš uvijek vrsne čokolade i još ponešta, spreman da preživiš u nevolji, ne sviđa mi se jedino veliki lovački nož ali i ne osuđujem. Dopusti. – Prihvata mu kraj njih torbe. I dok slasno jede nudeć i njega što se smiješi i odbija, govori:

– Smiruje i hrani. Istočnjak i dalje jeca kroz ravnicu u bolu i tišini vremena koje dolazi. Ona svoju glavu spušta mu na rame i ubašuruje-uvlači još više u jaknu. A on, Putnik, kao da tuži:

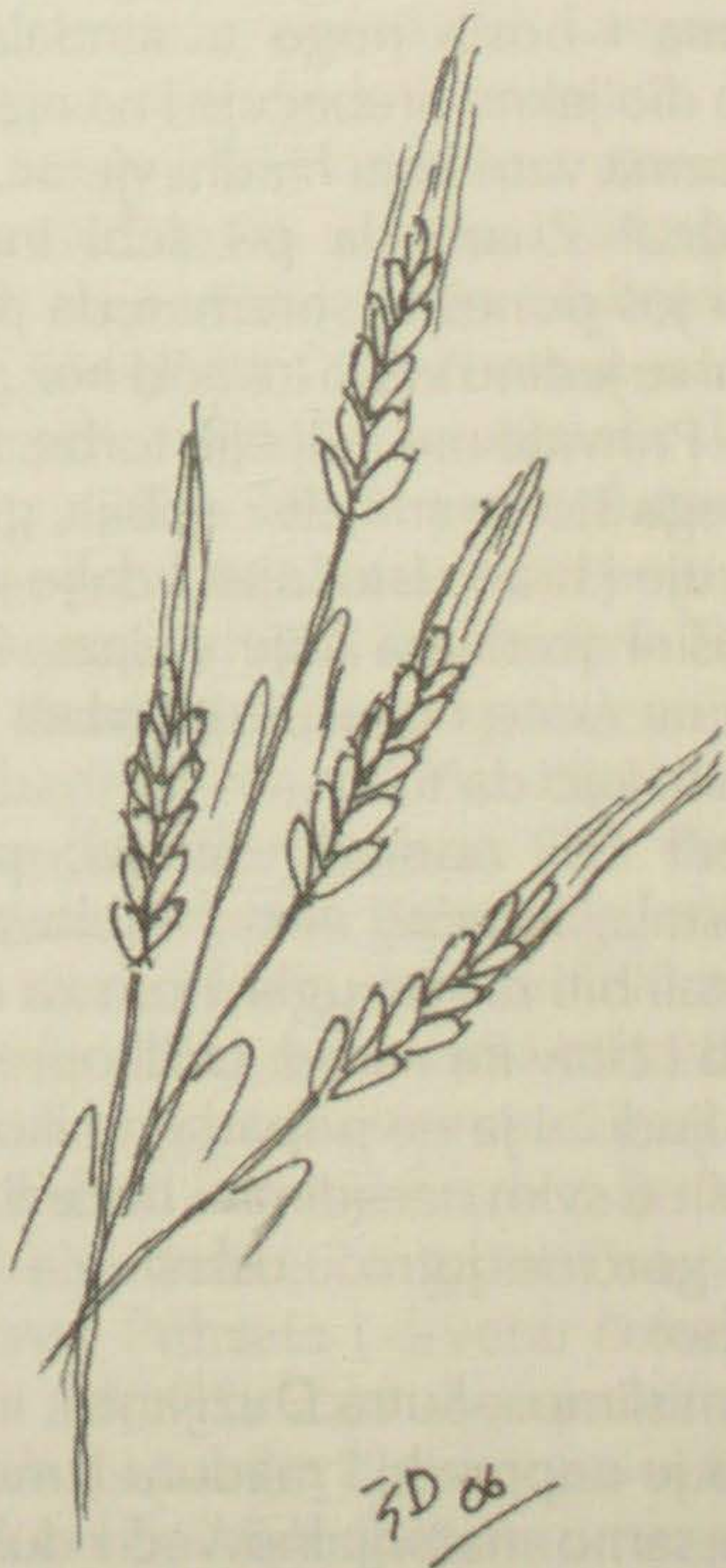
– Prijeđi bili nomadi, ratnici, ponajviše ratari, većina i ostala, imućni, neki i školovali kao i ostali, i nikad prestali biti ratnici uglavnom za druge, a sebe... i nestaju kao i čitav im narod. Učili opreznosti... veći dio iskvarili zli ljudi... i ja ne pripadam nikom... ipak žao mi je nemoćnih u svim narodima i hoće li jednom ostvarit iz muka i gorčine jutro... uskrsnuća ljubavi i dobra?

– Tajana tiho:

– Isto mislimo... Sutra Dužijanica, idemo li?

– Puno je nepravde i razdora između siromašnih i bogatih ne samo materijalno već i duhovno kad izišla iz kruga je obitelji... – I dok i dalje djevojka oslanja mu

o rame, pas kraj nogu pomno osluškuje okolinu. Oni slušaju nezadrživi huk oluje i vjetra što dolazi ili prolazi kroz osamljenu pred jutroć. U biću žene nepomir-
žeđ života i tiho kad utijava vijar njena pjesma gorka i umilna... tajanstvene zemlje... – Putnik sjeća njemu tako drage i teške Dužijance.

U KRAJOLIKU

– **Ž**elim da upoznamo, ne iz sanjalki i priča koje ini i vjetrovi pričaju. – Zlato-riđa princeza, divljih i mekih valjda tirkiznih očiju, glas duše i srca ravnice.

Noći i dani prepuni sunca i zlatnog zrnevlja iz klasova sa njiva koje mrvu u slatki kruh. Dužijanica, ali ne i iskrena kao u stari, negdje pred jutro dalje od vreve ljudi, muzike, pjesme na pozornici... Na obali u magli i bukovima fontane na trgu.

– Ima nešto o čemu ne govori... – Obučena u iznošenu bijelu košulju, farmerice i sandale na bosim nogama kraj njih stara torba o rame.

– Ni meni? – Tajana u dugoj grimiznoj haljini koja gotovo da joj skriva lake mokasine. Preko leđa prebačen debeo bijeli džemper, svjež. Poneki list na asfaltu, sjena rane dolazeće jeseni i dolnjak, koji sve češći je gost krajolika. Dok muke i sanje, više neimaštine nego obilja, pritiskuju narod. Iza ponoći varoš se od centra gubi ka periferiji i dalje.

– Pred nevrijeme gradonosni i kišni oblaci obično su puni tišine, prašine... u kojima najtihiји glas do java zvona iz tornjeva da ih razbiju liči na jeku. A vijar-vjetar igra, lomi, utiue... i rađa još snažniji u trenu početka oluje. – Djevojka zastaje u mislima i smiješi mu a on:

– Bog im je novac, čast, žed... iz zla. Kraljevno, ima ne bih rekao Zemlja već kraj-patnik i u njem njegovi žitelji kao i dvoje bježe, susreću, grade... svoj Svijet. Čini... – ... gleda u njeno ne zna ni sam radoznala, sjetna il' vesela lica dok zlato-riđa kosa joj iskri u tisuć...

zvijezda od kandelabra i sve jače košave. Nježno malu svoju ljevicu stavlja u njegovu i:

– Mili, u noći sv. Lovre (lat. *Laurentis*), rođenog u III. stoljeću u Huescu u Španjolskoj mliječne slame. Nauku je pohadao u Saragosi i bio Arhiđakon i blagajnik sv. rimske Crkve. Na savjet pape Siksta II. crkveno blago je podijelio siromasima i i mučenički ga slijedio na lomaču; Kumove na nebu slame u tisuć i tisuć... zvijezda koje blistaju. Kao i nezapamćeni meteorski roj iz zviježđa Perseja. Toliko si jedno drugome imamo reći... – Glas djevojci gubi u oluji i prvim sjenama jutra, možda i balade o dvoje... tražeć čini istinu u sebi o sebi a manje o drugima.

EPILOG

Rasanjen i sa pisaljkom u mrkoj desnici, po potrebi i u ljevici. U žar balvanima od borova na ognjištu mrve i izranjaju tisuće i tisuće vatri samoće, ko vodeni cvjetovi na rijeci u dalekoj pusti. U bokalu od keramike ošećereno kuhano vino sa cimetom – cinam, ohlađeno. A on prihvata kristalne čaše hladne gorske vode da u sebi ugasi vrućicu i pita se:

– Kome ovo pismo da uputim? Badnje je jutro... kadgod... za astalom... – Ispred njega ispisane stranice ivoir papira. Vraća čašu na stol i dodiruje drvena zrnca krunice, zamišljen:

– Mama, koliko puta si î za sve nas prebiralala da mi je samo malo više tvoje vire? Ovako... tako... – Vani utijava oluja i udarci o gvozdena vrata opservatorije. Stubama sve bliži laki koraci koje ne primjećuje...

– ... fijuk vjetra i vremena kroz raslinje, razorene domove, slobodu istine i prostora, priče... nade i lomove o sreći... gorčini... snovima... osvješćenjima... i poneki u visinama preostali galeb. – U krupnim i za njeg davno viđenim očima oluj ljepote, brige, jada i mira žene. Smeđu bundu s kapuljačom spušta kraj fotelje i u nju sjeda. Duga zlato-riđa kosa razliva joj po nježnim ramenima i grimiznoj, skoro do tla, haljini dugih rukava, umorno:

– Prija zaborav al' ne i nedodir. Željna riječi, neko, osjećam mojih. – Zbunjen. Još uvijek mlada i lijepa, lice uranja u svoje fine, što od hladnoće, što od rada, ranjave ruke prepune biserja, prstenja i narukvica koje trepere. Nanovo podignute glave blago smiješi a zjene joj prelivaju u bojama tirkiza i tajni:

– Srećom, nad krajolikom lebde mitovi ne računajuć čudi prirode. Gotovo svi iselili. Ni pogledom a kamo li djelom nitko nas nije i ne uznemiruje. – Ušućuje.

– U posljednje vrijeme Sunce pri svom suuzvučju zalaza na koncu dana cijeli okoliš utapa u rumen kao da potvrđuje govor starih iz djetinjstva...

– Sagriješih. – Ona toplo niječe glavom i pobija sjetu mu u glasu:

– Oboje. Bog, najbolje zna... a ostali... – I svoj za trenutak izgubljeni pogled u daljini vraća na njeg:

– Činilo u onom trenu mi se, kad Mama otišla, nije shodno te uznemiravat, voljela nas kao i mi nju, a ti nestao... Osjećala i osjećam kako ljeta, lahor, oluje, ptice, cvijeće, jutro – kojima divila, dani i večeri, pjesme... čude i žale za njenim odlaskom od strane zlih ljudi i zločina, kao i za drugima što otišli. A svijetovi nastavili prožimat iako daleko.

– Ja... kao i ona izlazila na cestu a tebe niotkuda... – tiho spušta glavu:

– Da li...

– ...čekali. Povremeno i prigovarali... i većina otišla kao i moji prema othodu sunca... – Ućutuju svako sa svojim mislima, čuje plam vatre s ognjišta dugo...

– Ovdje valja pospremit, groznica i gorušina izgleda te muče, blago. Gleda, u policama pisani i tiskani svesci, albumi, atlas, elektronski zapisi a po prostoriji treperavi ekrani sa i bez tastature, posuđe...

Iza tople juhe, divokozinog, medvjedeg i pastrmkinog ispečenog mesa pripremljeni sa začim-biljem iz šume na lagan način kao i kruh, prisnac... plamen u kaminu rasplamsava čineć ugođaj doma.

Utopljeni u odjeću i obuću ispred opservatorije gledaju ispod njih. Oblaci pjene uslijed snažne oluje, čas otkrivaju čas skrivaju sniježne planinske vrhove ko

utoke i niže udoline i cestoslut puteva. Dašak oko njih vjetra kao da im govori:

„Galebovi u vatri sutona na čas nebom umiju da razbiju tajanstvene sjene plavetnila gotovo svime i ničim prenapučene ravnice. Hodoljubna slutnja budi u nekom zatonu kraja, kojeg širine puteva obilaze, tinja prah-civilizacija. Debela hladovina vječnosti dodiruje vrijeme, vrijeme zemlje. Neponovljivi koraci u žitu njišu laki neprohod trajanja. Sa jarom ljeta tajom utapaju u paorski raskoš mitova...”

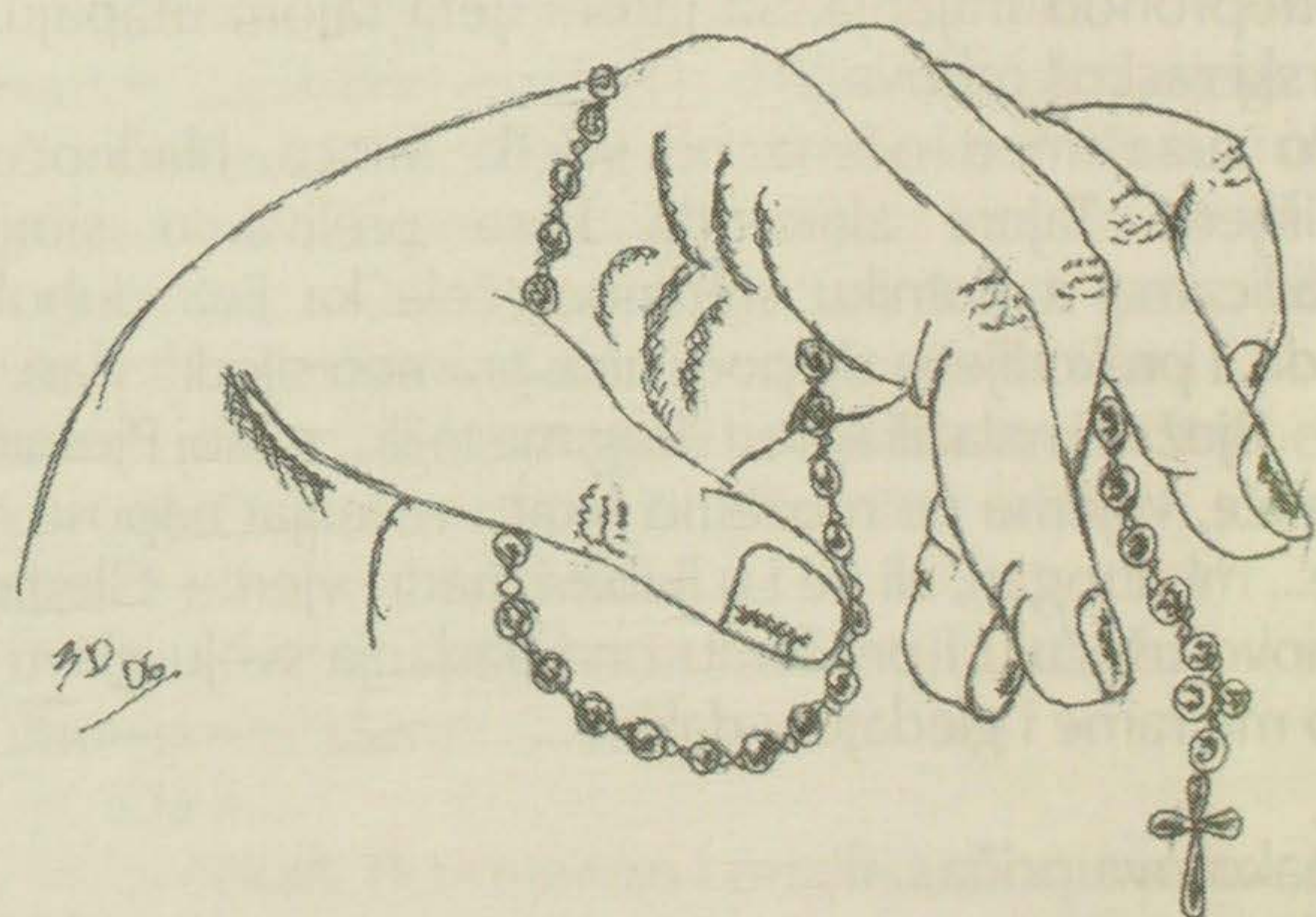
Po suza im u očima od svjetla Sunca, hladnoće... zamišljeni. Tajani zlato-riđa kosa preliva u sitnim zvjezdicama a Putniku sredinom čela ka licu duboka brazda. I preko lijeve sljepoočnice pramen sijedih vlasi.

– Bježali i nalazili i pred drugima tajili... e moj Pjesniče i Putniče, vrijeme ne možemo birat... mijenjat napose na bolje... mi ubogari, ali ne i u ljubavi, nadi i vjeri. – Gledaju i nanovo ušućuju i pri čemu ona naslanja svoju glavu o lijevo mu rame i gledaju u daljine...

I tako ova priča... il'...

Svršetak

*Ponedjeljak oko 23 i nešto sati
17. XI 1997. i uoči Velike Gospojine
Medjelja oko ponoći Subotica 14.
VIII 2005. dok sate lome o skori
jesenji milje varoši i okoline nekad
drage.*

Gde naći oslonac?

Ljubav ne bira ni mesto ni vreme gde će se pojaviti. U najgora vremena za ovu zemlju rađa se ljubav između Putnika koji se vraća kući iz sveta po kome je išao tražiti smiraj svojoj duši i devojke koja sa sobom nosi mir i lepotu.

Radnja priče se odvija u čudesnom kontrapunktu što samo još više ističe krajnosti na kojima je tekst sazdan: pastorala salaša i... „kaos neukusa novogradnje“, ili: „Ovom je ulicom“, kažu, nekada jurio tramvaj do banje, danas sve pustijeg jezera... „Negdje u pusti stada izgubljenih konja koji traže gospodara“.

Sa jedne strane toplina povratka posle mnogo kilometara i doma, sa druge zvuk bombi i u dalekom krajoliku pod ravnodušnim zvezdama... pitanje čoveka gde naći oslonac. Junaci nalaze odgovor u iskustvima generacija svojih predaka koji su prolazili i veća iskušenja: u veri svojih predaka i čuvanju svog tradicionalnog nasleđa. Ima li u ovim ružnim vremenima još prostora za romantične trenutke? Autor misli da se na salašu, kao u izolovanoj galaksiji, još uvek može naći iskra takvih osećanja. Okrenutost ljudima oko sebe i ljubav, iako deluje slabašno naspram stihije koja besni okolo, ipak su nebeske sile koje mogu spasiti ljude od totalnog haosa.

Smiljan Njagul

Od salaša do sazvježđa

To su koordinate u kojima se kreće misao tajanstvenog Putnika iz većeg broja literarnih ostvarenja Lazara Franciškovića, pa i ovog najnovijeg. Salaši su staništa ljudi, a svod nebeski zvijezda. Zgušnjavanjem prvih dobivamo varoš, a zgušnjavanjem drugih galaksije. Dolazi do eksplozije u oba slučaja. To je Putniku jasno i već viđeno. U ovoj priči on gleda „eksploziju uglupljenih“, stoljećima čineć kroz institucije i mimo njih zločine. I tako otišao u pustinju, na obale zvijezda, galaksija... mase, energije, prostora, samoću, razmišljanje pa i kroz tkivo zavičajnog i ostalih jezika, narječja, inačica javlja se misao da bi i jezik mogao biti domovina i da efemerija može zavarat.

Lutajuć kroz sjećanja i stvarnost bori se i sa mislima što su istine, pa i dijelom srušeni salaši i oni koji tvrde kako je Bog mrtav djelima a riječima suprotno, nažalost i neki koji to ne bi smjeli. Pa i otrov sumnje u jedno žensko stvorenje gotovo slično njemu, Putnik, skitnica, pjesnik, filozof, hodočasnik, lutalica, prognanik... ili poučak ko sv. Augustinu kako školjkom more ne može pretočiti u manji prostor. Uprkos svega ostati čovjek, čovjek vjere bilo i u sumnjama i progonima.

Sadržaj

Negdje	7
Jednom	9
U oazi	11
U samostanu	17
U pusti	21
Sjećanja i stvarnost	25
Na ušću rijeka	29
O saznanju	31
Susret	35
Jezici i istine	37
Na salašu	39
U oluji	45
Žeđ i glad	49
Ljudi i varoš	51
Na jezeru	57
U ravnici	61
U prošteništu	65
Veče	67
Lašci	69
Nevolja	71
Tajna	75
Krik vatre	79
Siromašni i bogati	83
U krajoliku	87
Epilog	89
Smiljan Njagul: Gde naći oslonac	93
Josip Temunović: Od salaša do sazvježđa	94

Sponzori:

Skupština općine Subotica.

Lazar Francišković
Hodočasnik II

Izdavač
Studio Bravo

Za izdavača
Zoltan Sagmajster

Urednik i korektura
Lazar Francišković

Jezička redakcija
Judita Plankoš

Recenzenti
Smiljan Njagul
Josip Temunović

Naslovna stranica i crteži
Dijana Šeftić

Tehnički urednik
Viktor Sagmajster

Obrada teksta
Viktor Sagmajster

Tisak
Studio Bravo

Tiraž
300 primjeraka

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске , Нови Сад

821.163.41-32

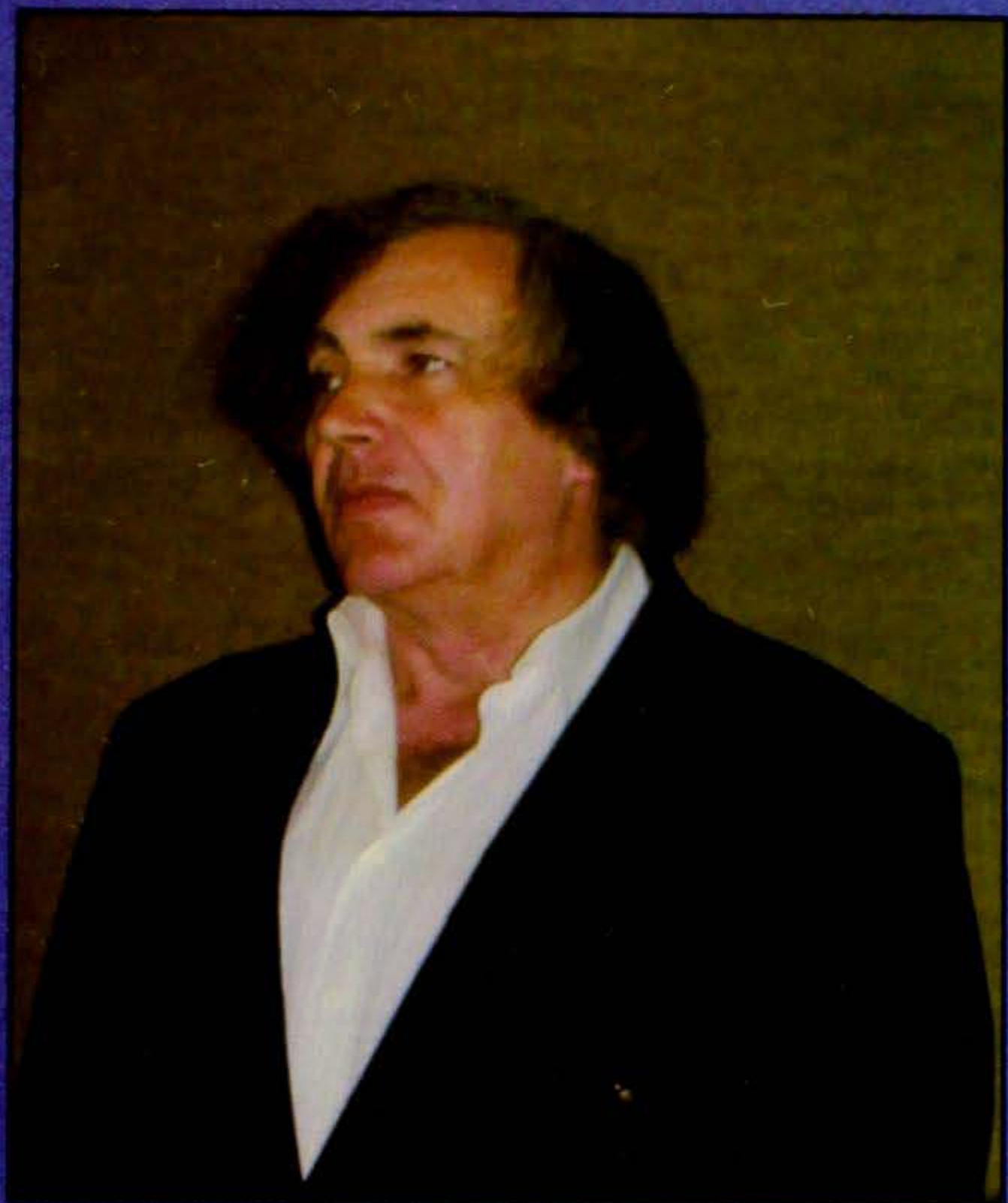
ФРАНЦИШКОВИЋ Лазар

Hodočasnik II (Lazar Francišković. – Subotica :
Studio Bravo, 2006 (Subotica: Studio Bravo. - 98 str.
; 19 cm

Tiraž: 300

ISBN 86-84247-03-5

COBISS:SR-ID 213418247

BIOGRAFIJA

Lazar Francišković pjesnik, prozni pisac, eseista, rođen u Subotici, radi u Gradskoj biblioteci.

Objavljuje u časopisima: Rukovet, Ūzenet, Luča, Polja, Dometi, Klasje, te u periodičnim publikacijama: Subotičke novine, Dnevnik, Politika, 7 NAP. Pjesme su mu objavljene u zborniku *Nappalok horgonya* i u raznim antologijama. Na stranicama Subotičkih novina ima kolumnu.

